

GOLF

48

TÜRK FOLKLOR ARAŞTIRMALARI

Mart 1959

İÇİNDEKİLER:

HALK RESİMLERİ VAR MIDIR?	Malik AKSEL
BAŞA TOPRAK SAVURMAK VE ÖLÜ-YAS GELENEKLERİ	Cahit ÖZTELLİ
TÜRLÜ TÖRENLERDE TERS GIYME ADETI	Abdülkadir İNAN
HALİT BAYRI'NIN ARKASINDAN	M. Enver BEŞE
KITAPLAR ARASINDA: «GEVHERİ»	Hikmet DİZDAROĞLU
BOLU'DA SOHBET	Mehmet NURİ
BRÜKSEL SERGİSİ VE ÇAYDAÇIRA ÜZERİNE	Fikret MEMİSOĞLU
KARSIN GÖLE İLÇESİNDE DÜĞÜN (II)	Gündüz ARTAN
BİR VAKA VEYA FIKRAYA DAYANAN TABİRLER	M. Sakir ÜLKÜTAŞI
SERİK'TEN MASALLAR: FESLİKANCI KIZ	Hüsnü YILDIZ
LONDRA'DA BİR KIBRIS DÜĞÜNÜ	T. F. A.
AYIN OLAYLARI: METİN AN'DIN HALK DANSLARI KONULU KOFERANSI - Prof. HASAN EREN KIBRIS'A GİTTİ - AŞIK CEVDET'İN HAZIRLADIĞI ANTOLOJİ - BİZE GELEN KİTAPLAR	

Sayı: 116

Kuruş: 50

İSTANBUL'DA AYDA BİR DEFA ÇIKAR HALK KÜLTÜRÜ DERGİSİ

49

10 VİTAMİNLİ

VİTAMİN A	VİTAMİN C
VİTAMİN B ¹	VİTAMİN D
VİTAMİN B ²	VİTAMİN E
VİTAMİN B ⁶	NIACİNAMİDE
VİTAMİN B ¹²	CA PANTOTHENATE

AMPUL
DRAJE
GOUTTE

ECZACIBAŞI
İLAÇ
FABRİKASI
LEVEND

POLİ - VİTAL

HER İŞ ADAMI, VE HER MÜ-
ESSESE, REKLAMLARINI İS-
TANBUL TRAMVAY VE TUNEL
İDARESİNİN OTOBÜSLERİN-
DE, TRAMVAYLARINDA, Dİ-
REKLERİNDE VE TUNELDE
YAPIYOR.

SİZ DE MALİNİZİ VE MÜESSE-
SENİZİ TANITMAK İSTİYOR-
SANIZ, İDARE'NİN BEYOĞ-
LU'NDA, METRO HAN'DA 4.
ÜNCÜ KATTAKI İLANAT BÜRO-
SUNA MÜRACAAT EDEREK,

I. E. T. T.

NİN VASITALARINDA YER
AYIRTINIZ.

«TÜRK FOLKLOR (= HALKBİLGİSİ) DERNEĞİ» NİN YAYIM ORGANİDİR.

SÜT VEREN ANNELER,
KANSIZLIK, ZAFİYET
KLOROZ, İSTAHSIZLIK
SIRACA VE NEKAHAT
İÇİN

MALT
Hulâsası

**daha
ucuzdur...**

...çünkü FAY miktar itibarıyla daha fazladır, kalite bakımından daha üstündür... dolayısıyla fiyat bakımından çok daha ucuz gelir. Harika temizleme tozu FAY'ın, bıçak, çatal, kaşık, fayans, emaye ve madeni eşya ile bilümüm temizlik işlerinize getirdiği kolaylık ve sür'atlen siz de istifade ediniz... hemen bugün FAY ALINIZ.

*Fay Temizleme Tozu,
Puro Sabun Fabrikasının
yeni testlerinde,
mühassıs kimyagerler
tarafından hususî formülle
imat edilmektedir*

Evlerde, Fabrikalarda,
Mekteplerde,
Hastanelerde,
Otellerde, Lokantalarda
ve bilümüm
temizlik işlerinde

fay

**HERŞEYİ DAHA İYİ
TEMİZLER**

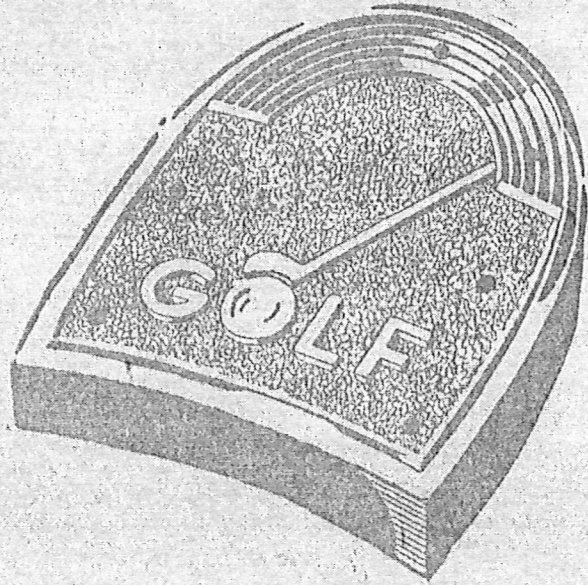
Yıllık abonesi 6,
altı aylık abonesi 3
Liradır.
Yırd d'şi senelik abone
2 dolardır.

**TÜRK
FOLKLOR
ARAŞTIRMALARI**

Adres değ'stirmelerde
heret alınmaz.
Basılmıyan yazılar
istenince geri gönderilir
Ekicigil Basımevi

Yazı İşlerini Fiilen İdare Eden Mes'ul Müdür : **İ. HİNCER**

Adres: Yeşildirek, Sultanmektibi Sokak, No. 17, İstanbul

GOLF

TÜRK FOLKLOR ARASTIRMALARI

Mart 1959

İÇİNDEKİLER:

HALK RESİMLERİ VAR MIDIR?	MERİK ARSUL
BAŞA TOPRAK SAVURMAK VE OLU-YAS GELENESİNEKİ	CAHİ ÖZTELLİ
TÜRLÜ TÜRENLERDE TERS ÇIYMI ADETI	ABDÜLKADİR İNAN
HALİT BAYRUMUN ARKASINDAN	M. KÜRER BEŞE
KİTAPLAR ARASINDA: «GEVHERİ»	HEMİN DİZDAROĞLU
BOLUDA SOHBET	HEMİN DİZDAROĞLU
BİRÜKSEL SERGİSİ VE ÇAYDAGI ÜZERİNE	FKRİT NİRMİŞOĞLU
KARAYIN GÖLE İLÇESİNDE DÜĞÜN (II)	ŞANER ARFAK
BİR VAKA VHYA FIKRATA DAYANAN TAMBİLER	M. SAKİ ULKUTAŞIN
SERİKTEN MASALLAR: FESLİKANCI KIZ	HANCI YILDIRIZ
LONDRA'DA BİR KIBRIS DÜĞÜNÜ	X. F. A.
AYIN OLAYLARI: METİN AN'DIN HALK DÂNSLARI KONULU KOFERANSI	Prof. HASAN EREN KIBRISLI GİTTİ
ANTOLOJİ -- BİZİN GELEN KİTAPLAR	

Sayı: 116

Kuruş: 50

İSTANBULDA AYDA BİR DEFA ÇIKAR HALK KÜLTÜRÜ DERGİSİ

49

ERSON

Her türlü lastik mühür,
damga ve yazı

En ucuz en temiz şekilde
yapılır. Ödemeli gönderilir

Sirkeci, Ankara Cad. An-
kara Han, No. 74/2
İstanbul

ÖMÜR
BOYUNCA
AYLIK
GELİR

VAKIFLAR BANKASI

İkramiyeli
grup mevduatı

0% 25
mutlak isabet!

- Ömür boyunca aylık 1 rat
- 30.000 liraya kadar iş sermayesi
- Yatırılan paranın **3 MISLI** para ikramiyesi
- 200.000 liralık para ikramiyesi
- Ayrıca umumî keşidelere iştirak hakkı

İKRAMİYELİ GRUP MEVDUATI

Bir istikbal temin eder.

TÜRK TİCARET BANKASI

1959

İKRAMİYE PLANI:

TAMAMI PARA
4 MİLYON LİRA !

Çekilişler :

- 27 Nisan
- 27 Haziran
- 27 Ağustos
- 27 Ekim
- 27 Aralık

T. C.

ZİRAAT
BANKASI

Vâdeli tasarruflarda
her 50 liraya, vâdesiz
tasarruflarda her 100
liraya bir kur'a
numarası

TÜRK FOLKLOR ARAŞTIRMALARI

KURULUŞU : AĞUSTOS 1949
AYDA BİR DEFA İSTANBUL'DA ÇIKARILAN HALKBİLGİSİ DERGİSİ
SAHİBİ : İHSAN HİNCER

No. 116

MART 1959

YIL: 10 — CİLT: 5

Halk Resimleri Var mıdır ?

Değerli Ressam Malik Akse, klasik resim sanatı yanında sessiz sedasız bütün bir ömür çalışarak topladığı Taşbaskısı Halk Resimleri'ni yine sessiz ve sedasız, Beşiktaş'ta Dolmabahçe Sarayı'nda Resim ve Heykel Müzesi'nde bir sergi halinde gözlerimizin önüne serdi. Sergi, pazartesi ve salı günleri kapalı, diğer günler saat 10'dan 16 ya kadar açıktır. Malik Akse, bu vesile ile sergi hakkında 32 sayfalık bir katalog hazırlamıştır. Bu katalogta Ahmet Kuşlı Tezer'in «Taşbaskısı Resimlerin Düşündürdükleri» başlıklı yazısından başka Malik Akse'nin de «Halk Resimleri Var mıdır?» başlıklı yazısı, teşhir olunan resimlerin numaralı olarak resim altı yazıları ve 9 tane resim vardır. Katalog illüstrasyon kısmında basılmıştır.

Değerli ressam ye Hoca Malik Akse'li bu hizmet ve hazırlıktan dolayı tebrik ederiz. Akse'nin «Halk Resimleri Var mıdır?» başlıklı yazısını büyük değeri bakımından saygılarımıza alıyoruz.

TFA

Yazan: Malik AKSE.

Bizde halk edebiyatı, halk türküle-ri, halk oyunları, gelenek ve görenekleri üzerinde yazılmış yazılar, söylenmiş sözler pek çoktur. Fakat halk resminin varlığı hâlâ bir bilmece olmadan kurtulamadığı ve bu sanatın toplum içinde çatalı iki yüzü, iki görünüşü olduğu unutulmamalıdır. Toplum bir taraftan resimden korkuyor, ondan kaçıyor, onun bulunduğu yere uğramıyor, bir taraftan da bu sanatı yüceltiyor, kutsallaştırıyor, daha doğrusu resimden çekinenler, buna put veya suret deyenler yanında tasvir kelimesi ile «Örnek güzel» mânâsına alanlar pek çoktur. Nitekim güzellere «tasvir gibi» demek âdeti bugün de terk edilmiş değildir. Bunun bir diğer mânâsı da resmi bu yolla değerlendirmiş olmaktadır.

Neticede, resim cahillere günah, âlimlere mübahtı. Çünkü cahiller, mutasavvıplar bir yerde resim gördüler mi onu put sanırlar, âlimler ise sanat eseri.

Demek ki resim bir yandan költürsenmiş, bunun neticesi yasak edilmiş bir yandan da mücezeleşmiş, olağanüstü bir değer olmuştur. Bu çatalı görüş din müesseselerinden başlayıp halka kadar yayılmıştır. Medrese, resmi hoş görmez, günah sayarken tekkelerde resimler duvarlara konur ve bunlara üstün bir değer verilir.

Halk masallarının bir çoğu da (İslâm geleneklerine uymamakla beraber) resimle başlamada ve resim motifi ile tekrarlanmaktadır ki bu sanat bazan da mimari eserlerin ve güzel yazıların üstünde bir yer alır. Hattâ hiçbir hatırat ve mimar ressamların piri olan Mâni ve Ehzat gibi efsaneleşmiş değerlerdir. Bu ressamlar, resim sanatını bir mezhep haline koymuşlar ve bu yolda ermişlik katına ulaşmışlardır. Nitekim bu sanatkarlar bir güzelin resmini yapmayı düşünseler kalem kâğıda değmeden resim kendinden meydana gelir.

Mum resmi yapılar etrafında pervaneler dolaşır diye türlü övgülü sözler söylenirdi. Gerçek resimden çok şiire yaraşan bu hayal enginliği, halk masallarında resmi yapılmaya lâyık olanın güzel olması, icâbedeceği düşüncesini akla getirirdi. Aşklar dâima güzeldirler. Çirkinler de hâimler, zâlimler, büyü-ciller, sihirbazlardır. Masallarda pâdişahın veya vezirin hattâ peri pâdişahının kızı veya oğlu görülmede, aşk, sahneleri çocuk bunlarla ve bunlar etrafında dönen çeşitli şahıslarla tamamlanmadır. İnsan oğulları perilerle barışık olmadıklarından aşkın başından bir çok vak'alar geçer. Bu olağanüstü olaylar, okuyucuları türlü hayal âlemlerine götürür. Bazan sevgilisini göremeyen âşık (Ferhat ile Şirin'de olduğu gibi) onun resmi ile avınur. Dağ başında yalnız kaldığı mağarada resmi ile başbaşa kalır. Bu resim denen tılsımı gören âşkın, karşısına devler, ifritler, zebâniler, cadılar, büyücüler, sihirbazlar, harâmler çıkar, bunlarla uğraşır, çaresiz kaldığı zaman imdadına Hızır Peygamber yetişir. Bazan da Hazreti Süleyman'ın Mühürü, yahut Muskası ile türlü kötülüklere karşı kor. Bu sebepten âşık sadıklar evliya mertebesindedirler. Ermîşlik katına yüceltilirler.

Nasıl ki Cennete varmak için sırat köprüsünden geçmek lâzımsa sevgiliye ulaşmak için de türlü tehlikeli yollardan geçmek lâzım.

Halk sanatımızın incelenmeğe de-

Köroğlu

ğer bir yanı da dinî ve mukaddes şahısların tasvirinden kaçınılması veyahut onların örtülü olarak gösterilmesi, hattâ sembollerle belirtmesidir. Asıl garibi Sultan Mecit devrinde Avrupaya taşınan gidenlerin eşya ve tabiatı insan resimlerine tercih edişleridir. Bu sanat-kârlar süretsiz resimler yaptıkları halde halk sanat-kârları ise insan şekliyle uğraşıyorlar. Bu yüzden yazıyı dahi insan biçimine sokuyorlar ve türlü tevillî resimler yapma yoluna gidiyorlardı ki tekkelerdeki resimleri buna misal getirebiliriz.

Bizde resim, tezhip, güzel yazı, ebri, cilt, içice girmiş, kitap içinde yer almış bir topluluktur. Daha doğrusu nasıl ki mimarlık sanatımız, çinçilliği, nakış, oymacılığı, arabeski, bir araya toplamıştır. Bu arada mimari eserlerde görülmeyen duvar resmi, küçülerek kitaplara girmiş, kâh hattatların imzasız resim denemeleri, kâh nakkaşların türlü elvan çizimleri yanyana gelmiştir. Bunlar arasında ençok yer alan aşk sahneleridir. Bayböyrek, Köroğlu ile Nuni Hanım, Güllü ile Melekşah, Vanık ile Azra, Elif ile Mahmut, Ferhat ile Şirin, Seyfülmülük hikâyelerinde olduğu gibi tek motif resimdir. Bütün olaylar bir resim etrafında dönüp dolmaktadır. Aşkın aklını başından alan onu deli divane eden sevgilinin resmidir. Aşık sevgiliyi görmeden önce onun resmine vurulmuştur ki, masahın konusu bu resimle dal budak salmadadır.

Türk halk sanatında karşımıza iki çeşit resim çıkar. Biri, masalların konusu olan resim, diğeri de satırar arasında görülen resim. Bir bakıma biri hayallerde, diğeri de kâğıt üzerinde çizgilerle beliren resimdir. Birinde âşık, mâşukasını hayal âlemindeki resimle görürvorken masal kitaplarında da gerçek resimle karşılaşmış oluyoruz ki bu tezadı metinlerle resimler arasındaki farkta da bulmuş oluyoruz.

Bundan aşağı yukarı 40-50 sene önceki halk resim sergileri kahvelerde yer alırdı. Hele acem çayhaneleri acem baskısı denilen resimlerle dolu idi ki çoğu Vezir hanında yapılırdı. Acem baskısı denilmesinin sebebi konuların mü-

balâğatı olduğundan ve Şehnameden alınmış bulunmasından ileri gelirdi. Zâloğlu Rüstem'le, Dev Sefit'in kavgası, Sührab'ın yedi başlı ejderle güreşmesi, Hamza Pehlivanın Kafdağın devirmesi, Behram'ın ejderhaya gürz savurması, Demir pehlivanla arslanın güreşmesi, İskenderi Zülkarneyn, Yılanlar pâdişahı Şah Maran, Burma bıyıklı Muzafferettin Şah, Yuvarlak çocuk yüzlü Kaçar Han, nihayet kaşları kazan kulpu gibi kapkara ve beyaz gömleğinden memeleri dışarı taşmış Şirin'lerin resmine Ferhatlar, Hüsvrev'ler değil, zamanede tutulanlar da olurdu.

Sahil kahvelerinde görülen resimler azçok çayhanelerde görülenlerden farklıdır. Kumsalda saçlarını tarayan Denizkızı, Üç Ambarlı Mahmüdiye. Hiçaz demiryolu ki o devirde vapur resimlerinin altlarına buğu gemisi, trenlere de kara vapuru yazılırdı. Fatih'in atını denize sürmesi şeklinde kerâmet göstermesi, Yavuz'un klipeli, pala bıyıklı resmi her köşe bucağa görüldüğü halde hiçbir zaman Abdülhamid'in resmine rastlanılmıyordu. Bir devir Mesrutiyetle birlikte resimde hürriyetine kavuştu. Timsali hürriyet olan Genç Kızı, Enverler, Niyaziler bağlı bulunduğu zincirden kurtarıyorlardı.

Bu zamanlarda herşeyde olduğu gibi resimlerde de türlü taşkınlıklara rastlanıyor. Resimler sokaklarda görülmüyor Abdülhamit'in burnuna kandiller takılıyor ve her türlü hücum ve çirkinleştirme vasıtası (resim) oluyordu ki bu hal toplumun elinden hürriyetlerinin alınmasına kadar devam etti.

Diğer taraftan Anadolu'dan gelen garipelerin sık sık uğradıkları kahvelerde tarikat adamlarının resimleri ile birlikte âşkların resimleri de bulunuyordu. Hacı Bektaş Veli'nin Karaca Ahmet Sultanla karşılaşması, Hazreti Ali'nin Devesi, Veyselkarani, Aşık Ömer, Karaca Oğlan, Köroğlu, bütün bunlar ve buna benzerler, Kazancılarda Hulûsi Efendi Matbaasında basılır, altlarında da Mehmet Hulûsi, Ziya, Mustafa Arif gibi resamların adları görünürdü. Ayrıca Çadirelerde Raif Efendi Matbaasında, bazı hanlarda da bu çeşit resimler ve ki-

Hikâyesi Şâkir Celebi'den: Şâkir peşter çalıp Gökruh'un diğmeleri resmi. (Esorin basıldığı tarih belli değildir. Sultan Abdülmecid zamanına ait olduğu sanılmaktadır.)

taplar basılırdı.

Bunlar dışında bazı kahvelerde az çok tablo özelliği taşıyan Sebâ Melikesi Belkas, Danyal ile Baltazar (!), Klopatra, Kuğu kuşlarıyla çekilen istirdiye şeklinde sandallar, Dünya Güzeli Fatma, Müflis Tüccar duvarlarda göze çarpardı. Bununla beraber resim sâde kâğıt üzerinde değil, esyada, gergef işleminde, sandık yüzlerinde, yağlıklarda, Mekke, Medine resimlerinde, hattâ çeşit yiyeceklerde görüldü. Kâğıt helvalarında muhallebicilerde kayık tabaklarında tarım ile işlenmiş gemiler, kuşlar, âfiyet olsun yazıları, horoz sekerleri, bütün bunlar halk şekil sanatlarının daha nerelerde bulunduğu misalleridir. Hele bazı arabaların yanlarındaki manzaralarda incelmış bir sanat anlayışının özelliklerini bulmak mümkündür.

Şüphesiz ki halk şüvleri, halk melodileri, halk masalları olduğu gibi halk resimleri de vardır. Fakat bunlar içinde ne vazık ki en çok dağılan ve kaybolan halk resimleridir. Sinema karşısında Karagöz, orta oyunu ne duruma düşmüş-

Başa Toprak Savurmak VE YAS - ÖLÜ GELENEKLERİ

Yazan: Cahit ÖZTELLİ

Halk arasında felâket ve yas gele- nekleri üzerinde yapılmış bir araştırma- ya rastlamadık. Bu konuda; bulunduğum yerlerde günün geleneklerini toplamaya çalışırken bir yandan da eski kaynak- larda rastladıklarımın bir kısmını ver- meye çalışacağım.

Erzincan ve Erzurum'da şöyle bir kargış deyişi var: «Başına toprak»... uzun süre bu kargışın (beddua) anlami- ni düşündüm. «Öl, geber» olabileceğini sandım. Naima tarihinde de bu deyişle raslanıyor: On yedinci yüzyılda, altına bakır karıştırılmış, bu yüzden İstanbul esnafı zor durumdadır. Halk toplanır, yanlarına şeyhîslâmî da alarak saray bahçesine dolarlar, adalet isterler. «Baş- larına toprak savurup, feryat edip, Pa- dîşahım, zulm ile âlem harab — oldu, sana bildirmezler, dediler.» (1)

Başka kaynaklarda ve sözlüklerde de bu deyişimi görmekteyiz:

1. Tubfe-ül-Letâif adlı ahlâkî eser- de (XV. yüzyıl) şöyle bir cümle geçi- yor: «Toprak ol kutsuz başına kim, ol padişah dergâhına kendüzün toprak eylemeye» (2).

2. Fuzûlî de bu deyişimi kullanı- yor: (3)

Muharremdir gönül feryada gel, ah ile efgan kal
Azâ tul, başa topraklar saçup çâk-i giriban kal

3. Enderunî Fazıl da bir şiirinde kul- lanıyor (XVIII. yüzyıl): (4)

Bu da sinemde benim dağ olsun
Be, senin başına toprak olsun

4. Daha eski kaynaklardan İbni se, fotoğraf karşısında da halk resimle- ri aynı duruma düşmüş ve her biri bir tarafa atılmış, küçük görülmüş...

Folklorumuzun ve sanat tarihimi- zin bir köşesini teşkil eden halk resmini değerlendirmenin lüzumunu bütün me- denî milletler gibi bizim de kabul etme- mizin zamanı gelmiştir. Hiç olmazsa mevcut olanı korumak, ona eski yerini vermek boynumuzun borcu olmamal- mı?

Batuta, seyahatnamesinde (XIII. yz.): İzec sultanı Efrasyab'ın veliahdı öldü- ğünde orada bulunur. Saray halkı top- lanırlar. «Cümlesi rengârenk keçeler ve hayvan çulları geymişler ve başlarına toprak ve saman koymuşlardı» diyor. (5)

5. Konya'da İzzet Koyunoğlu, özel kitaplığında bulunan yazma bir tarih ki- tabında, Alp Arslan'ın Malazgirt savaşı- na başlamadan önce (M. 1071) atından inip, yere diz çökerek ellerini göğe kal- dırıp dua ettikten sonra, yerden bir a- vuç toprak alarak başına sağığı yazılı- dır.

Bu örnekleri daha da çoğaltmak mümkün olabilir. Türk Dil Kurumunun Tarama Sözlüklerinde (c. 2 ve 4) Ba- şına toprak deyişini «öl, geber! Yazık- lar olsun» diye açıklanmış olarak görü- yoruz. Fakat, biz bu açıklamanın tam olduğunu sanmıyoruz. Yukarıda ikinci, dördüncü, beşinci maddelerle Naima'da- ki kayıtlar açıkça gösteriyor ki, bir kimse çok zor durumda bulunduğu vak- it Tanrıya, padişaha yalvarırken bu durumunu bildirmek için başına toprak serpmektedir. Bunun kökünün nereden geldiğini şimdilik bilemiyoruz. Belki de şamanlıktan kalmış bir din inancıdır. İslâmîlikle ilgisi bulunmadığını kesin o- larak söyleyebiliriz. Bugün yaygın ol- mıyan bir deyim olarak kalmış, başa toprak serpmek töreninin artık, uygu- lanmadığından olacaktır.

Yine Türklerde yas ve ölüm duru- mlarında yapılan bazı geleneklerin izlerine eski kaynaklarda rastlanmakta olup, bunların bazılarının bugün de sürmekte olduğu görülmektedir. İbni Batuta, Se-

1. Naima, c. 6, s. 100.
2. T. D. K. Tarama Sözlüğü, c. 4.
3. Hadîka-tüz. Sûda, s. 317, Taeyir-i Etkin Matbaası 1268 İstanbul.
4. Tarama Sözlüğü, c. 2.
5. İbni Batuta Seyahatname, c. 1, s. 211, İ- stanbul.

Türlü Törenlerde Ters Giyme Âdeti

Yazın! Prof. Abdülkadir İNAN

Bazı törenlerde, hele yas törenin- de, giymi ters giymek âdetine «Tarih- te ve bugün Şamanizm» adlı eserimde temas etmişim (Sah. 199). Anadolu Türklerinde bu âdet, bizim bildiğimize göre ilk defa, İbn Battuta tarafından tesbit edilmiştir. İbn Battuta Sinop'ta bulunduğu sırada İbrahim Beyin anası- nın cenaze töreninde bu âdeti müşahe- de etmiştir. (İbn Battuta Seyahatname- si Şerif Paşa terc. C. I, Sah. 357).

Altağ dağlarında yaşayan Kuz- nitsk şamanist Türk göçebelerekinin ka- dınları yas tutarken elbiselerini yedi gün ters giyerler (Verbitski, Altayski- ye inorodtsi, Sah. 11).

Kırım sultanlarından meşhur «A- dil Sultan» destanında anası Dâna Bi- ğim ağıt söylerken «elbisesini ters gi-

yahatnamesinde anlattığına göre, İzec Sultanı Efrasyab'ın, yukarıda söz konu- su ettiğimiz veliahdının cenaze törenin- de bulunmuştur. Gördüklerini şöyle an- latıyor: Sarayda bulunanların kimisi el- biselerinin üzerine kötü dökülmüş ve içi dışına (ters) çevrilmiş âdi pamuktan elbise geymişler ve başlarına bez par- çası ya da kara örtü koymuşlar. Yasın son gününü olan kırkıncı güne değin böyle gezmişler. Sonra Sultan yas tutmuş o- lanların hepsine birer kat elbise gön- derir. Sal (tabut), dalları yemiş ile kap- lı turunc, portakal ve limon ağaçları a- rasında olduğu hâlde götürülür. Ağaç- lar cenaze alayında bulunanların ellerin- de olduğundan sal sanki bir bahçe için- de gidiyor sanılmıştır. Bunların yanında uzun mızraklara takılmış meşaleler, mumlar vardır. (c. 1, s. 211). Yine İbni Batuta, Sinop'ta, vardığımızdan dört gün sonra, Emir İbrahim'in anası rah- met-i Rahmana vasil olmakla, cenazesini uğurladı. Oğlu da baş açık ve yaya olarak yola koyuldu. Büyük memurlar da baş açık oldukları halde ve elbiseleri ters giymiş olarak bulundular. Fakat kadı ile hatip ve fakihler elbiselerini ters giymekle birlikte, başlarını açma-

yip» ağladığı söylenmektedir.

«Şamanizm» kitabında bazı Ba- s-kurt boylarında müşahede ettiğim yağ- mur dualarında mollaların ve duaya ıst- ırak edenlerin elbiselerini ters giydik- lerini yazmışım (Sah. 199 ve not 3). Halbu ki yağmur duasında (istiska'da) görülen bu âdet islâmîyetle yayıldığı anlaşılmaktadır. Bununla beraber bu âdetin, yani bazı hallerde elbiseyi ters giymenin islâm'dan öncede Araplarda mevcut olduğu bilinmektedir (I. Well- hausen, Reste Arabischen Heidentums, Sah. 196).

Bir Seydişehirli vatandaşın işi- tiğine göre buranın ahalisi yağmur du- asında «ellerinin tersile dua ederler ve çocukların papuçlarını ters giydirmiş- miş.

Yip sarık yerine kara yüнден birer men- dil sardılar. Yas süresi olan kırk gün halka yemek dağıtıldı.» diyor. (c. 1, s. 357).

Yine aynı eserinde (214. sayfasın- da) Feyruzan'a vardıklarında «Ahalinin bir cenazeyi teği için tabutun önünde, arkasında meşaleler yakmış bulunduğuş- nu ve cenazenin arkasında mezamir çal- ınarak mugannilerin enva' çalgılar çal- maktâ olduklarını görüp hayrette kal- dık» diyor.

Bugün Tokat ve Zile'de cenaze gi- derken salın önünde söğüt ve kavak dalları, renkli bez parçalarıyla süsleni- rek götürülür. Aynı âdet Konya'da da yaşamaktadır. Yine adı geçen yerlerde bilmiyerek ters elbise gevilirse «iyi de- gildir, iyi saymazlar» diyerek hemen çı- kartırlar. İbni Batuta'da görüldüğü gibi, elbiseyi ters giymek büyük yasa işareti olduğundan, bugün bu gibi ters giyme- lerin iyi sayılmaması, böyle bir felâket durumunu hatıra getirmiş olmasındadır. Bir de, bilinmiyecek bir sebepten ö- türü, kız istemeye giden dinlirler elbis- lerini ters giyerler. Çalgı ile cenaze gö- türmek bugün birakılmış olmaktadır.

te yine arasına görülüyor. Birkaç yıl önce Mersin'de bir çingene gencinin ölüsünü çalgılar çalınarak götüldükleri görülmüştür. (Batuta'da görülen meşalelerle götürme işine daha aşağıda dokunulacaktır.)

Yakın zamanlara kadar Anadolu'nun pek çok yerlerinde ölünün başında ve gömüldükten sonra, ağıtçı denilen ve para ile tutulan kadınlar tarafından ağlamak geleneği sürüyordu. Bunlar bir yandan ilâhiler okurlar, ölünün iyiliklerini bildiren sözleri bir özel makamla söylerken, bir yandan da saçlarını başlarını volar ve ağlardı. Ağıtçı kadınlar bu vazifelerini ne kadar başarılı yapıyorsa, ölüye karşı o kadar sevgi ve saygı yapıldığına inanırdı. Zile'de yakın zamanlara kadar bu tören yapılırdı. Artvin çevresinde de aynı tören yapılır. Şavşat ve Ardanuç dolaylarında cenaze için su alınmaya kadar kimseyle çesmelerden su almazmış. Ölü gömüldükten sonra ikinci gecesi, mezara yiyecek meyve gibi şeyler götürülürmüş. Bunları koymak için mezarlarda küçük bir dolap gözümlü andırır yerler yapılmıştır. Daha sonra mezara haftada bir veya iki kere yemek götürmek geleneği. Bu yemekleri, ölünün ruhu için, isteyen alıp yiyebilirmiş. (6)

Zile'de de cenaze yakanmaya değin kömür evlerdeki kaplarda bulunan sular döktülür, kullanılmaz. Muş'ta da ölü evinde, ölünün elbiseleri ortaya getirilir, özel olarak ücretle tutulan bir kadın mersiyeci (ağıtçı) beyitler (basit serbes kısa şiirler olacak) söyleyerek, ölünün yiğitliğinden, güzelliğinden, hayır severliğinden vesairesinden bahsederek taziyeye gelenleri ağlatır. (7)

Ağıtçılığın pek eski çağlardan kalma olduğu görülüyor. Nitekim, eski Bizans tarihçilerin eserlerinde bildirdiklerine göre, Attilâ'nın ölümünde çalgılar çalınıp, ağıtlar söylenmiş. Saz şairlerinin bazı ölümler için ağıt söylemeleri de bu geleneğin bir sürmesi olduğu bellidir.

Silifke ve İçel köylerinde, daha çok yörelikler arasında ağıt geleneği var. Buralarda ayrıca, ölünün yıkandığı yerde gece ateş yakılır. Bazan mezar başın-

da da yakılmış. Mezardan döndükten sonra ziyafet verilir ki buna (kazma takırdısı) ziyafeti denir. Bazı oymaklar arasında, mezar başına kırmızı bayrak dikme geleneği de vardır. Tahtacılar bu bayrağın altına şeker koyarlar, akrabalar her gün gelerek birer parça alıp yerler. Bazı yerlerde de ölünün üstüne bıçak koyarlar, salın üstüne de al renkli bir örtü atarlar (8). Bu ateş yakma geleneği Artvin köylerinde de vardır (9).

Bu ölü başında ateş yakma geleneğinin aşımın ne olduğu bilinmemekle birlikte, pek eski çağlarda güneşe tapmadan geldiğini söylemek de yanlış olmaz sanırız.

Renklerin de yas üzerinde önemli yeri olduğu anlaşılıyor. Bu konuda kara'nın birinci derecede yeri var. Bugün artık uygulanmayan bu geleneğe göre geçmişte, özellikle resmî yas günlerinde kararlar geyilir. İbnî Batuta'nın eserinde ve Osmanlı tarihlerinde, padişahların ölümünde kara elbiseler geyildiği bildiriliyor. Meselâ Naima, bir padişah ölümü üzerine «siyah sarık ile matem libaslarına girdiler» diyor (10). Aynı eserin 113. sayfasında «Cülus-i hümayunun üçüncü günü âimme-i erkân-ı devlet matem libasları çıkarıp dest-bus-i hümayunla müşerref olup.....» deniyor.

Bu kayıtlardan anlaşılıyor ki resmî yas ilân edilince kara elbiseler geyilmektir. Nitekim, onbeşinci yüzyılda yazıldığı anlaşılan bendeki yazma bir Battal Gazi destanında da yer yer bu geleneği görüyoruz (11). Bir örnek verelim: Battal'ın yakıldığı haberi üzerine Malatya yaranları «azim feryat ve figan eylediler ve yedi gün matem tu-

6. Adnan Saygun, Rize, Artvin ve Kara Halvâsi Türkü, Saz ve Oyunları Hakkında bazı malumat, 1937.

7. Saltı San, Dün ve Bugün, Muş, 1947.

8. Salt Uğur, İçel Folkloru, cilt 2, s. 24 ve Ali Rıza (Yalçın), Cennet Türkmen Oyunları, cilt 2, s. 76.

9. Özel bir mektuptan.

10. Cilt 1, s. 104.

11. Ayrıca bakınız: Taşbaşma «Zavallı Seyyid Battal Gazi», s. 8 ve 15, İleri 1287.

Bir Varım, Bir Yokmuş :

Halit Bayrı'nın Arkasından

Yazan: M. Enver BEŞE

Otuz yıl önce, Son Posta gazetesinin «Memleket Manzaranları» sütununda, Anadolu hayatına ait her gün bir yazı yazardım. Doğrusunu isterseniz, bu yazdıklarımın «Folklor» olduğunu da pek bilmezdim!.. Yazı yazmak hevesi, bir de hiç kimsenin, yani aydınların pek meçhûlü bulunan Anayurdumuzu tanıtmak... İşte hepsi bu kadar.

tup Seyyid'in pâk ruhiyeğün hatm-i şerifler okudular. Aşlar pişirip fukaraya yedirdiler. Ve Seyyid'in iki oğlu var idi, Ali ve Nezir ve kamu yaranlar sıyah-puş olup (karalar geyerek) zarıklık ederlerdi.» (12)

Söz buraya gelmiş iken Naima tarihinde görülen bir kaydı vermeden geçemeyeceğim: «Kefere ve yahût gök ve sarı dülbent sararlardı. Tezîl murat olup siyah ve kırmızı çukadan takyeler geymek ferman olundu.» (13) deniliyor ki hakaret olsun diye kırmızı ve kara renkleri giydirmek geleneği varmış. (Tarihte renklerin için bakınız: Serefetin Yalıtıkaya, Türkiyat Mecmuası, Tarihte Renk, cilt 7-8. Bu önemli makalede değişik milletlerde renk konusu incelenmiştir).

Yas süresine gelince; üç, yedi, kırk olarak eski kaynaklarda geçmekte ve bugün de sürmektedir. Bu sayıların da eski Türk geleneklerinden olduğu bellidir (14).

Yukarıdan beri söylediklerimiz en eski çağlardan günümüze kadar gelen geleneklerdir. Bunların islâmîlikle ilgili yoktur. Şamanlık ve Türk töreleriyle ilgili için ayrı araştırmalar yapmak gereklidir. Yazımızın çerçevesi dar olduğundan işi şimdilik bu kadar genişletemedik. Folkloreu arkadaşların dikkatini bu konular üzerine çekerken, Türk Tarih Kurumu tarafından bastırılan Abdülkadir İnan'ın Şamanizm adlı eserinden faydalanacaklarını umarım.

12. Aynı eser, s. 107.

13. Naima, c. 1, s. 97.

14. Ziya Gökalp, Türk Medeniyet Tarihi.

Yazılarım pek rağbet buluyor, çekingen bir tabiatta olduğum için, ayda yılda bir defa uğradığım gazete idaresi, her gün bana, karilerimden gelen, takdir, tevbih, bazan da tahkir ve tehdit dolu bir sürü mektubu, Kuzguncuk'taki evimize gönderiyordu. O zamanlar serbest çalıştığım için hem yazabiliyor ve hem de bol bol okuyordum...

Günlerden bir gün Safranbolu'dan gelen, öğretmen Vahit Topçuoğlu arkadaşım, Mehmet Halit beyin beni pek görmek istediğini söyledi. Beraberce kalktık, İstanbul Belediyesi'nin bir bahçe içindeki, İstatistik ve Nesriyat Müdürlüğü'ndeki Mehmet Halit Beyin daairesine gittik.

Mehmet Halit Bey sevimli bir insandı. Ondan sonra benim boş saatlerim, Mehmet Halit Beyin daairesinde geçiyordu... Oraya büyük küçük herkes gelirdi; oraya Mehmet Halit Mektebi diyebiliriz. Nihâl Atsız'ı, Mektepeu Osman Ergin Beyi, Yusuf Ziya Demircioğlu'nu hep orada tanıdım. Bir aralık oraya kayımtelli dostum, Naki Tezel memur olarak geldi. Pek gençti, lise tahsilini yeni bitirmişti. Benim nuntazam bir tahsilim olmadığı için, Naki'ye Üniversiteye devam etmesini ısrarla rica ediyordum. Bilhassa Halit Bayrı ağabeyimiz de bunda ısrar gösteriyordu.

Hülâsa ben ve Naki, Mehmet Halit Beyin koltuk çantası gibiydik, 1934-1935 yıllarında, Eminönü Halkevi'nde toplanan Dâ Derleme Komitesi'ne de beraber gidiyorduk. Bu derneğe kimler gelmiyordu... Derneğin en genç üyesi de Naki ile bendim, çok çalışıyordum. Ezen Halit Bayrı, Naki Tezel ve ben Karaköy'de şimdi yıkılan, zaten yıkılmadan da eski zevkini kaybeden Hamdi Baba'nın lokantasına giderdik. İlk tanışmamızdan sonra «Halk Bilgisi Haberleri» dergisinin her nüshasına nuntazam yazılar veriyordum.

Halit Ağabey! Ölüm haberini hastanede öğrendim. Bu yazıyı evimde, vatanımın üstünde yazıyorum. Mehanım nur olsun, benim aziz hocam, üstadım.

“GEVHERİ”

Yazan: Hilnet DİZDAROĞLU

Folklor, Halk Edebiyatı ve Aşık Edebiyatı'nın yorulmak bilmez araştırmacı rahmetli M. Halit Bayrı'nın basılan son eseri, *Gevheri* (1) oldu. Her yazısı bir yeni saz şairini cönklerin tozlu yapıları arasından gün ışığına çıkarır, her kitabı bilinenlere yeni şeyler katar. Üzerinde «M. Halit Bayrı» imzası bulunan bir inceleme, bilmediğimiz metinler ya da şairlerden haber veriyor demektir. *Gevheri* de bu nitelikte bir üründür.

Gevheri bahtiyar kişidir. Sadettin Nüzhet Ergun, Prof. Fuat Köprülü ve M. Halit Bayrı gibi üç ünlü araştırmacı havatı ve eserlerini incelemiş, şairlerinin çoğunu ortaya koymuş, kişiliğini belirtme yolunda önemli adımlar atmışlardır. Hakkında yazılan kitaplar bakımından ilgilili bu kerte kendine çekmiş başka saz şairi yoktur; ne Aşık Ömer, ne Karacaoğlan, ne de başkaları.

Bayrı üstadımız, yirmi sayfalık bir çerçeveye içinde *Gevheri*'nin hayatını ve sanatını ele almakla işe başlıyor. Bu konuda, daha önce söylenenleri derleyip toplamakla yetiniyor. Denebilir ki, son araştırmaların verilerini gözönünde tutarak, hayatını biraz daha aydınlatmak mümkündür; özellikle, ne zaman öldüğü meselesini.

Gevheri'nin ölüm yılı henüz kesin bir tarihe bağlanamamıştır. Prof. Fuat Köprülü, şairin bir koşmasındaki 1127 (1715) tarihine bakıp ölümünün bundan sonra olabileceği kanısına varmıştı (*Gevheri*, s. 10). Türk Saz Şairleri Antolojisi'nde bu düşüncesini tekrarlamıştır (c. II, s. 133). Bizim bulduğumuz bir belge ise, şairin, 1150 (1737/1738) yıllarında hayatta olduğunu göstermektedir. Kastamonu'da bulunduğumuz sırada elimize geçen bir cönkte, *Gevheri*'ye ait bir koşmaya rastladık ki, son dörtlüğü şu mısralarla bitmekte idi:

Sene bin yüz elli yazıldı tarih
Sanmadın bekliyor bu bir dumanıdır

Bu koşmayı, İzmir'de çıkan *Fikirler* dergisinde yayımlamış ve aşağıdaki

mütalâayı öne sürmüştük: «Bu şiirdeki «Sene bin yüz elli yazıldı tarih» kaydının müstensihler tarafından uydurulduğu veya yanlış kopya edildiği hatıra gelebilirse de, bunu kesin olarak isbat edecek elimizde belge yoktur. Şu halde, aksi, belgelerle isbat edilinceye kadar, buna inanmağa mecburuz. Gerçi 1127 tarihinin diğer bir cönkte yanlış olarak 1172 şeklinde yazıldığını Fuat Köprülü işaret ediyor. Bu, mümkündür de. Çünkü, her iki tarihteki — yani 1127 ve 1172 — rakamların birbirinin aynı olması dolayısıyla, küçük bir dikkatsizlik yüzünden, 1127 nin 1172 şekline girmesi imkân dışında değildir. İşte bundan dolayı, açıkça «Sene bin yüz elli yazıldı tarih» denildiğine göre, burada bir istinşah yanlışlığı aramak — hiç olmazsa şimdilik — doğru olmasa gerek.»

«Bundan başka, 1127 tarihi şairin birkaç parçasında geçseydi, doğruluğundan şüphe edilemezdi. Halbuki o da 1150 tarihi gibi yalnız bir koşmasında zikredildiğinden, hangisinin gerçeğe daha uygun olduğu hakkında kesin hüküm verilemez. Fakat, Fuat Köprülü'nün «... epeyce uzun bir ömür sürdüğünü ve vefatında iyice ihtiyarlanmış olduğuna kolayca hükmedebiliriz.» dediğine bakılırsa, 1127 (1715) de sağ olan ve ondan sonra bir müddet daha yaşayan şairin, 1150 (1737/1738) de de hayatta bulunmasına inanmak daha uygun geliyor. Bu sebeplerin sonucudur ki, biz, 1150 tarihinin 1127 den daha doğru olduğuna inanıyoruz.» (*Fikirler*, no. 262-263, 31 Ocak 1944, İzmir).

Prof. Fuat Köprülü'nün eserleri daha önce yayımlandığı için, makalemizi göremeyeceği tabiidir. Ancak, yazımızın basılışından bu yana geçen 15 yıl içinde, rahmetli Bayrı da ortaya konan belgenin varlığından habersiz kalmıştır. Bibliyografyasından anlaşılıyor ki, yine *Fikirler*'de ve *Yücel* dergisinde çıkan, *Gevheri* ile ilgili yazılarımızı da gözden kaçırmıştır.

Gevheri'nin kaç şiiri tesbit edilmiş-

tir? Rahmetli üstad, şairin 362 manzumesinin kitap ve dergilere geçtiğini bildiriyor. «Bu miktardan 167 si S. N. Ergun, 176 sı Fuat Köprülü tarafından nesredilmiş ve geri kalan 19 u da muhtelif dergi ve kitaplarda çıkmıştır.» (s. 10). Burada küçük bir düzeltme yapmak gerektir: S. N. Ergun'un monografisinde 167 değil, 137 si koşma, 25 i semai, 7 si divan olmak üzere 169 manzume vardır.

Biz de, *Yücel* dergisinde (no. 115) 8 koşma, *Fikirler*'de 8 koşma, 4 semai, 5 divan (no. 262-263, 324 - 325, 328-329, 330), *Ülkü* dergisinde 2 koşma -topyekün 27 manzume- yayımlamıştık.

Kitaptaki metin sayısı 203 tür. Bunun 126 sı koşma, 50 si semai, 18 i divan, 9 u müstezattır. *Gevheri*'nin «henüz nesredilmemiş mahsulleri ile nasılsa noksan veya yanlış çıkan şiirlerinin tam ve doğru metinleri»nin verildiği bildirilmekte ise de, gerçek durum buna uymamaktadır: 203 parçanın yarısından fazlası, 106 manzume, öteki kaynaklarda vardır. 80 koşma ile 17 semai ilk defa yayımlanmaktadır.

Yapılan açıklamaya göre, kitapta, *Gevheri*'nin hiçbir yerde çıkmamış, ya da noksan ve yanlış biçimde basılmış şiirlerinin bulunduğu sanılır, böyle olması gerekir. Oysa, aralarında hemen hiçbir varyant farkı bulunmayan, 18 divanın 2 si S. N. Ergun'dan, 16 sı F. Köprülü'den, 9 müstezadın hepsi yine F. Köprülü'den aynen aktarılmıştır. Bu davranışın hangi sebebe dayandığını anlamak güçtür, belki de bir zühüldür.

Şimdi, *Gevheri*'nin basılmış şiirlerinin sayısını doğruya en yakın şekilde (tam diyemiyoruz, çünkü gözden kaçmış olanlar bulunabilir) tesbit edebiliriz.

Koşmalar: 137 S. N. Ergun, 151 F. Köprülü (birisi Türk Saz Şairleri Antolojisi'nde, no. 35), 34 öteki kaynaklar, 80 M. Halit Bayrı, toplam = 402.

Semailer: 25 S. N. Ergun, 17 F. Köprülü, 10 öteki kaynaklar, 17 M. Halit Bayrı, toplam = 69.

Destanlar: 2 Esref Ertekin.
Divanlar : S. N. Ergun, 17 F. Köprülü, 6 öteki kaynaklar, toplam = 30.
Müstezatlara: 9 Fuat Köprülü.

Genel toplam: 402 koşma + 69 semai + 2 destan + 30 divan + 9 müstezat = 512.

Bu listeye, bir manzumenin mükerrer yayımları katılmamıştır. Ancak hemen belirtelim ki, cönklerde ve türlü kaynaklarda *Gevheri* adına kayıtlı manzumeleri mutlaka onun saymak doğru olmaz. Aynı manzumenin Aşık Ömer, *Gevheri*, Kuloğlu Aşık Kerem, Kâtibi, Karacaoğlan, hattâ Erzurumlu Enrah'a mal edildiği görülmektedir. Geniş anlamıyla halk edebiyatı, ve onun içinde halk şiiri, sözlü temele dayandığı için, bu durumu olağan saymak zorundayız. Bir şiirin birkaç şaire isnat edildiği hallerde gerçekte kime ait olduğunu tayin etmek ayrı bir meseledir ve konumuzun dışındadır. Kaldı ki, bir makalemizde bu bahsi incelemiştik (*Halk Şiiri Üzerine Bir Düşünce ve Gevheri'nin İki Koşması*, *Ülkü*, III. seri, no. 7, temmuz 1947).

Kitaba bir sözlük eklendiği halde, fihrist konulmamıştır. Bu yüzden, manzumelerin karşılaştırılması işi güçlük doğurmaktadır. Yayınevi, bu kadarlık zahmeti göze almalı ve gelenekten ayrılmamalı idi.

Halk edebiyatı ile uğraşan her kişi, Halit Bayrı adı önünde saygı ile eğilecektir. Türk Folklor Araştırmaları'nın özel sayısında, basılmamış eserlerinin listesini gözden geçirirken üzülmemek elde değil. Bir ömür uğraş, göz nuru pahasına eser hazırla, fakat bastıramadan göç! Türk aydınının kaderi bu. Hepimizin alnyazısı...

Üstada Tanrı'dan rahmet ve gıfraz dileriz.

(1) M. Halit Bayrı, *Gevheri - Hayatı ve Eserleri*, İstanbul, 1968, 206 sayfa, 4 İbr. Matriks Kitaphanesi yayını.

Prof. H. Eren Kıbrıs'ta

Ankara Üniversitesi Dil, Tarih-Coğrafya Fakültesi Profesörlerinden Hasan Eren, Kıbrıs Türk Folkloru Üzerinde derleme ve incelemelerde bulunmak üzere Mart 1959 başında Kıbrıs'a gitmiştir.

TEA

Bolu'da Sohbet

Yazan: Mehmet NURI

Bolu'da sohbetler ekseriya kış geceleri onbes, yirmi arkadaşın evlerinde sıra ile muntazaman yapılır. Rüesa, müdüran, memurin, eşraf gibi halkın her tabakası, ayrı ayrı gruplar vücuda getirerek oturmalar, eğlentiler.. yaparlar. Bunlar da ya yemekli veya yemeksiz olur. Yemekli olursa bütün «oturma halkından» Bey para toplar. Bu Bey «işlerinden intihap edilir. Yahut oturma esnasında yemeceli oyunlar oynanır, mağlup taraf ziyafeti çeker ki buna «Fefane» derler. Toplanan para, işgüzar, ayağına tetik birime tevdi olunur. Bolu pazarı günü — Pazartesidir — ne lâzımsa alır, gece eğlenti, sohbet başlar. Ekseriya mağlup olan tarafın «Elebaşısı» mın evinde eğlenti yapılır. Oyunlar, iki kısma ayrılır. «Orta oyunu, ayak oyunu». Bu, her iki oyunun teferruatı da vardır.

Ayak oyununa bağlariken şu noktalara dikkat olunur:

- 1 — Sükutu ihlâl ettirmemek, daima âmir kalmak için bir «Bey».
- 2 — Bey'in emrini ifa ve iera etmek için bir «Hacip» seçilir.

Odaya giren her genç, selâm verdikten sonra bir tarafa oturur. Evvelce gelenler, sonra gelenlere «safa geldiniz ağalar» diye beyanı hoşâmedi'den sonra işlerinden bir genç kalkar, — bu zatın oyunu fevkalâde iyi bilmesi ve idaresi şarttır — ya belindeki kuşağından, yahut havlu veya mendilden bir «tura» yapar. İçeride bağırir:

«Buyur Bey!» Bey, cevap verir: «Kimdir O!» Hacip: «Ses yok», der. Se-

Metin And'in Konferansı

Ankara Müstadi Festivali'nin Honet Haftası 2 Şubat 1959 günü Sanat Servisi Kulübünde Uyarı ve bala tenkitleri Metin And'in «Türk Halk Danstlarının Sahneye Uygulanması» konulu konferansına başladı. And, baştan sonra kalar ileri ile dinlenen bir konuşma yaptı. Konuştu aydınlatıcı, yararlı ve pürüzsüz bir şekilde. Gelecek sayılarımızda bu konuşmanın geniş bir özetini vermeye çalışacağız. TFA

da kesildikten sonra Hacip tesmiye olunan zat — ki turayı idare edendir — tekrar bağırir: «Buyur Bey!» Bey cevap verir: «Kimdir O!» der, susar. Yerinden hareket etmez. Bunun üzerine «Hacip», gözüne kesirdiği birisini «Bey» yapmak için onun yanına gider. Su kelimeleri söyler:

«Eski beyin zartı zurtuna geçmiş, yeni beye bir kürk». Turayı hafifce burnuna dokturduktan sonra arkasına şiddetlice bir vurur. Derhal çalgıcılara «Oyun havası vurun!» der. Oturur, Bundan sonra oyunu Bey idare eder. Ve her arzusunu Hacip vasıtasile emrederek yaptırır. Ayak oyunu da başlar. Her genç oyun oynamaya mecbur tutulur. Oyun, iki saat kadar devam eder.

a) Ayak oyunlarının en mühimleri şunlardır:

- 1 — Çiftetelli. Bolu'ya mahsus bir usul ile.
- 2 — Zeybek, sair milli oyunlar.
- 3 — Kâğıthane Çiftetelli'si,
- 4 — Güllüğü «Zenne» oyunu.
- 5 — Millî Engürü (Ankara) oyunu.
- 6 — «Arap» oyunu.

b) Orta oyunlarının mühimleri şunlardır.

- 1 — Battı balık: Tura kaçırma «Balık kağıt kovukdan kovuğa...» Her yerde oynanan bir oyun).
- 2 — Ticaret oyunu. (Dükkân açmak. Ne lâzımsa birer birer ismini söylemek. Söylenen ismin tekrar edilmemesi şarttır. Unutup da tekrar ederse söyleyene ceza).
- 3 — Şaşırtmaca. (Tenafür, taalekut ile mahfûl birer kelimeleri çabuk çabuk tekrar etmek. Alıncı söyleyemiyene ceza).
- 4 — Samut dilsiz oyunu. (Ebe-Yelci olan zatın sessiz, sedasız her yaptığını aynen yapmak. Yapamayana ceza).

(a) Doğrusu Haciptir. Bey dediği emirler, Padışahın perde çarvısı, emri mahrubidir.

Brüksel Sergisi ve Çaydaçıra

Yazan: Fikret MEMİŞOĞLU

«Hayat» mecmuasında çıkan bir yazıda Brüksel Sergisinde oynanan milli oyunlar arasında «Çaydaçıra» adında rastladık. Bittabi hayretler içinde kaldık. Bu oyunu kim, hangi ekip ve ne şekilde oynadı, diye. Fakat sonra bunun bir yanlışlık olacağına ihtimal verdik.

Ankaradaki kapalı spor salonunda Şubat 1958 de, on vilâyetten davet edilen ekiple-

rin, milli oyunları seyredilmisti. Bunlar içinde Elâzığ Ekibi de vardı.

Yapılacak seçme sonunda, Beynelmîl Brüksel Sergisine gönderilecek ekipler ayrılarak, Türkün folklor ve sanat malzemesinin zenginliği dünyaya tanıtılacaktır.

Ekipler Ankarada toplandıktan sonra, bir gün, Basın Yayın Umum Müdürlüğünde, sayın Muniş Faik Ozansoy'un odasında toplanarak tanışılıp görüşülmüştü.

Bu görüşmede, Türkiye'yi temsil, mevzu bahis olduğundan bir veya bir kaç ekibin değil, oyuncu adedi azaltılmak suretili, bütün ekiplerin Brüksel'e götürülmesi kararlaştırıldı.

Gösteriler sırasında, Devlet büyükleriyle beraber, Jüri mensupları dahi, bütün ekipleri alâka ve hayranlıkla seyretmiş, hatta halkın takdirini nazara alabilmek için, ses alma cihazlarıyla, alkışlar ve bravo sesleri de tesbit edilmiştir.

Çaydaçıra

Basın-Yayın Umum Müdürlüğünün ve diğer alâkâlıların huzurunda yapılan gösteride, Elâzığ ekibi, büyük takdir ve alâka toplamış, hatta sayın Muniş Faik Ozansoy'un ağzından: (Elâzığ ekibini götürmemiz lâzım) şeklinde bir takdir cümlesi dökülmüştü.

Basın Yayın'da çalışan diğer salâyetli zevatin sarfettiği cümleler de: (Elâzığlıların ne hârika oyunları var), (ekip, ne kadar güzel çalışmış), (seyrederken heyecandan gözlerimiz yaşardı), (bize kalsa en başta Elâzığ ekibini götürürüz,) şeklinde idi.

Bu cümleleri sarfeden zevati, ismen ayrı ayrı bilsek dahi, saymağa lüzüm görmüyoruz.

Zira üzerinde durulması gereken bir gerçek varsa, Elâzığ ekibinin, gerek Jüri, gerekse Basın — Yayın mensupları önünde, on bin kişiden çok fazla alkışlar toplamasıdır.

Hatta, İtalyada birincilik kazanan Erzurum ekibinin eski oyuncularından

bir kağı dahi, ekibi çok takdir etmiş, bilhassa (Güvercin ve Tamzara) oynanırken büyük heyecan duyduklarını açıklarak tebrik için ekip başkanını bulmuşlardı.

Nihayet Brüksel'e gitmek günü geldi.

İçel Topluluğu ile Elâzığ ve Sivas Ekiplerinin istisna edilmiş olduğunu öğrendik.

Brükseldeki festivalin gece değil, gündüz yapılacağından ötürü, Elâzığ ekibinin geri bırakılması sebebi dahi, tasvip edilemez.

Çünkü, Ankarada, binlerce seyircinin gün geçtikçe artan dikkati, (Çaydaçira) üzerinde toplanmıştı.

Basın-Yayın'ın ve Jürinin devam eden müşahedeleri, halkın dikkatle beraber olmak gerekirdi.

Radyoda bu gün dahi, çenk türkülleri çalınırken, bizim halay ve tamzaralar çalınmakta olduğunu, her halde Basın — Yayın — farkında olsa gerek!

Üçüncü sebep olan (Çaydaçira) nun, sonradan icadedilmiş bir oyun olduğu, iddiası üzerinde, diğer sebeplerden fazla durmak gerekir.

Çünkü, Basın — Yayın kuruluş gayesi ve Jürideki zevatin ihtisas ölçüleri, nazara alınca, Elâzığlılar, (Çaydaçirayı) sonradan icad ettiklerini söyleseler dahi, resmi müessesenin elindeki ilmi imkânlarla ve Jürideki zevatin derin bilgilerine göre, Elâzığlıların bu iddiasını bile, ilmen cerh etmeleri gerekirdi.

Zira, ben hayata gözümü açtığım gündenberi seyrettiğim her düğünde, gözüm (Çaydaçira) ışıkları ile kamaşdı. 14 — 15 sene evvel 85 yaşlarında vefat eden dedem ve ninemden, her düğünde (Çaydaçira) oynadığını ve (şevve kırıldığını) dinledim. (Çaydaçira) nun bilinen zamanlarda icadedildiğini, Elâzığda, Harputda, köylerde, bilen ve duyanı işitmedik. Bu ses sadé Basın — Yayın muhitinden geldi.

Ancak, İstanbulda Açık Hava Tiyatrosunda festival yapılırken İsviçreli bir bayan müstesrik (Çaydaçira) yı seyrettiği sırada heyecanlanmış, bu oyunun, yeni bir icat değil, yirmi bin senelik bir oyun olduğunu, insanların avcılık dev-

rinde kaldığını, hayvanlara karşı zaferleri üzerine, mağaralarda meş'aleler yakarak yaptıkları ayinin bakiyesi bulunduğunu söylemiş, ve bilgisinin tezahürünü görerek titremeye başlamıştı.

İsviçreli müstesrik gibi değil, Basın — Yayın gibi, bu oyunun sonradan Harputda icadedildiğini düşünmemiz mümkündür.

Çünkü, Elâzığda düğünler, daima havuz başlarında, çay kenarlarındaki bahçelerde, bilhassa yazın ve güzün yapılır. Ağaçlara mumlar dikilir, düğün evinin kapısında konulan iki tenekede, gaz yağı yakılır, güveyi gezdirilirken önde kalkan kılıç, arkada (Çaydaçira) larla gençler düğün meydanına gelir, festivallerde görüldüğü üzere oyunlar oynanır.

Çaydaçiralar sönmeğe başlarken, oynayanlar kenare çekilir, kalkan kılıç ve diğer oyunlar oynanmağa başlar.

Gecelerin havuz başlarında saz çalıp eğlenenler de, kenarlarına mum dikilmiş tepsileri karşından karşıya iterek birbirlerine içki ve meze ikram ederler.

Elâzığın başlık ve bahçelik olması, düğünlerin havuz başlarında çay kenarlarında yapılması gibi, görenekler, (Çaydaçira) oyununun mahalli bir icad olduğunu hatırlatabilir insana.

Fakat (Dokuz oğuz) menkibesini öğrendikten sonra bu mahdud kanaat değişmektedir.

Çünkü (Dokuz Oğuz) menkibesine göre, bir gün Oğuz ülkesindeki ırmaqlar kenarında bulunan ağaçlara gökden nurlanmış, bu ağaçların etrafında otuz kadem nisif kutruna gülmüştü bir daire vücuda gelmiş ve ağaçlardan saz sesleri yükselmeye başlamış, dokuz ay on gün sonra bu ağaçların birinin karını şişip yarılarak, içinden gülmüş emzilkli çocuklar doğmuş, bu çocuklardan büyüyüp hükümdar olanın otağına, bir gece bir melek girerek ona yerle gök ilmini öğretmiş ve hükümdar, kardeşleriyle sefere çıkarak dört bucağı kusatmış, ancak otuz batın sonra gelen diğer bir hükümdar, talip olduğu kıza başlık olarak (Kurt Dağı) nı verdiği için, Türk yurdunun sihrini kayıp etmiş. Ana yurttan (göç göç...) sesleri duyarak göç edilmek

zorunda kalmış, nihayet beş ordunun torunları (beş balık) da toplanmış, ve burada (Kut Dağı) nın ışığına benzer ışıklar yakarak, tekrar saadete kavuşan Türkler, avdan ve zaferden döndükleri zaman geceleyin, çay kenarlarında, çaralar yakarak, saz çalıp oynamayı adet edinmişlerdir...

Dede Korkut kitaplarında, Fuat Köprülü'nün Türk Edebiyatı Tarihinde, Ziya Gökalp'ın Türk Medeniyet Tarihinde, mevcut malumat, bu bakımdan mehakılları tenvir edecek mahiyettedir.

Bu tarihi malumata göre, (Çaydaçira) oyununun, bir kaç yüz senelik değil, bir ikibin senelik bir oyun olduğu, şüphe götürmez. Anadolunun diğer Vilayetlerinde bu oyuna rastlanmayıp, yalnız Harputta rastlanmasının tarihi ve sosyolojik sebebi vardır.

Harput, sefer yollarından uzak, sarp kayalar üzerinde kurulmuş çetin bir kaledir.

Timurlenk dahi Ankarâ seferine giderken Harput kalesini zapt etmeğe muvaffak olamamış ancak dönüşde kaleye girebilmiştir.

Rastgele taarruzlardan mâsun bulunan bu kalenin, haricîle irtibatı az ve Türkmen âdetlerine karşı sadakâti fazla olduğu için, Oğuz Ülkesinden, Türkmenlerin, Artukların, Selçukların getirdikleri oyunlar, âdetler ve neşeler muhafaza edile gelmiştir.

Bir çok makam isimleri hâlâ, Orta Asya kabile ve şehir isimleri ile anılır, Şirvan, Versak, Bayati. v.s., gibi.

Bu verilen izahatın tarafımızdan değil, bu işin uzmanı olan müessese ve zevat tarafından verilmesi; ve bu kültürel hâdiselerin organizasyonu de, şunun bunun eline değil, bu işin ilmini yapanların, idare ve iradesine terkedilmesi gerekir.

Böyle olmadığı için, Brüksel sergisinde, bizim kültürümüzü çalan Bulgarlar bizden daha fazla alâka toplamış, ve maalesef Elâzığ ekibi de, (Çaydaçira) sile aramış, durmuşdur.

25 — Temmuz — 1958 tarihli Akşam gazetesinde, (Mefutun Olgaç) imzasıyla çıkan bir yazıda:

«Cannes'da Fransızların 14 Temmuz

Milli Bayramları münasebetile verilen beynelmilî folklor gösterisinde, ne yazık ki ekibimiz istenilen neticeyi elde edemedi.

Halbuki ellerinde, mumlarla — Çaydaçiralarla — canlı gösteriler yapan Elâzığ Ekibi, burada çok daha fazla ilgi çekirdi.»

Denilmektedir. Bu da Halk Oyunlarımızı temsil eden toplulukların isabetle seçilmediğini gösterir. Ancak Brüksel'de oyunlarımızın diğer milletlerin oyunlarına göre değişik olması yüzünden takdir toplamış vaziyetteyiz. Hiç bir ilgi uyandırmayan Erzurum Kadın Bar Topluluğu yerine Elâzığ Ekibi götürülseydi, topladığımız alâka bir zafer haline gelirdi. Mutlaka kadın ekibi götürülmek lâzım idiyse, Çiftetelli Oyunlarımız, Kaşık Oyunu ne güne duruyor. En ilgi çekici oryantal oyunlarımız bunlar değil mi?

Başka bir yazımda Elâzığ Kalkan - Kılıç Oyunu ile Bursa'nın Kılıç - Kalkan Oyunundan bahsedeceğim.

Bu defa Çaydaçira konusunda sözleri kesiyorum. Çaydaçira hakkındaki sonradan icat tenkidi hatırlanınca, Türk heyecanının ve kahramanlığının ifadesi olan millî oyunların, kimlerin takdirine terkedildiği, Basın — Yayın ve Turizm Umum Müdürlüğündeki uzmanların folklor alanındaki yetkisi düşünülerek üzülmemek elden gelmiyor.

Üzülüşümüz, çok sevişimizdendir.

Halk Şairlerine

Öğrendiğimize göre değerli yazarlarımızın Akşık Cevdet «Cumhuriyetten Bu Yana HALK ŞİİRİMİZ» isimli birkaç ciltlik bir kitap hazırlamaktadır.

Halk şiri yazan şairlerimizin balı tercümesini, şiirlerini ve mümkünse birer resimlerini aşağıdaki adrese göndermeleri gerekmektedir.

Cumhuriyetten sonra ben halk şairleri hakkında ve Cumhuriyetten sonra meydana getirilmiş destan, ağıt, türk... gibi anonim halk şiirimize dair ellerinde malzeme bulunanları bunları Akşık Cevdet'e gönderirlerse, kitabın ayrı bir bölümünde derleyicilerin isimleri zikredilerek nesredilecektir.

Kıymetli halk şairlerimizin ve folklorcularımızın ilgi göstereceğinden eminiz.

Şair arkadaşımıza da başarılar dileriz.
Adres: Akşık Cevdet, Kaynak Sokakı No. 43
Yenişehir — Ankara

DÜĞÜN

Yazan: Gündüz ARTAN

Düğünün yapılacağı tarihi kararlaştırmak için oğlan tarafı kız tarafını davet eder. Buna «düğün kesimi» denir. Bu görüşme sırasında düğün tarihi ile birlikte düğüne çağırılacak kimselerin, sayısı ve «mutfak (yiyecek)» ları kararlaştırılır.

Düğünden iki gün önce kız tarafı komşu kadınları çağırır, yemek yedirir. Yemek yiyenler para veya tabak, çuval, heybe gibi eşyalar bırakırlar. Oğlan tarafı düğünden bir gün önce «düğün kesimi»nde kararlaştırdan mutfak kız evine gönderir. Hayvanların boynuna kurmuş valâlar bağlanır. Oğlan tarafı aynı köyden değilse, kız tarafı mutfak gelince, ertesi gün gelecek oğlan tarafını evinde misafir edecek tanıdıklarını çağırır ve onlara çay içirir. Düğünün son hazırlıkları yapılır.

Düğün günü oğlan tarafı davul, zurna ile kız evine gelir. Bir gün önce çay içenler misafirlerin bir veya birkaçının atını alır, evine götürüp bağlarlar. Misafirler düğün evine girer, otururlar. Yemek zamanı gelince oğlanın babası aşçıya «kazan açması» bahşisini verir. Yemektan sonra atları götürülenler misafireti evlerine götürürler, akşam yemeği yedirirler.

Düğün sabahı erken saatte davulcu kapı kapı gezerek atlıları uyandırır ve düğün evine çağırır. Atlılar da davulcunun peşgeç (bahşis) ini verirler. Misafirler kahvaltıyı ve öğle yemeğini düğün evinde yerler. Akşam köyün gençleri misafirlerin önünde oyunlar oynarlar. (Doktor, deve vb. oyunlar) Misafirler kendi aralarında para toplayıp oyunculara verirler. Gece nikâh kıyılır. Köyün imamı nikâh kıyarken ve dua okurken, nikâhı bağlayan kimse bulunmaması için, kapı ve pencerelerin önüne adamlar konur. Kızın vekili (ekseriya amcası veya amcasının oğulları) oğlanın babasından birşey ister. Sonra kendisi de birşeyler meselâ saat, altın, ipek bağışlar.

Geceyi misafir oldukları evde geçiren oğlan tarafı sabahleyin düğün evin-

de toplanırlar. «Atlandırma» yani gelini ata bindirme yemeği yendikten sonra köy muhtarı ve imam kızın çeyizini cinsi, miktarı ve değerini gösteren bir liste halinde yazarlar. Muhtara ve imama birer çift çorap verilir. Misafirler kalkar, herkes atına biner. Yengesi gelini giydirmiş, süslemiştir. Oğlan babasından bahşisini alır. Gelinin bir elinden köyün atası, bir elinden kız yengesi tutarlar. Fakat kapı bahşis alındıktan sonra açılır. Gelin arabaya bindirilir. Başma örtü örtülür. İki düngür öpüşür, kızın annesi, kardeşleri, hısım akrabaları ağlaşır. Oğlan yengesinin elinde bir tabak bir de kaşık bulunur. Gelin arabası hareket edince yenge bunları birbirine vurur ve geriye atar. Gelin arabası yavaş yavaş uzaklaşır. Atlılar silâh atarak gözden kaybolurlar.

Gelin alayının geçtiği köy ve şehirlerde alayın önü kesilir, peşgeç alınır. Çobanlar hemen bir koç getirerek gelin arabasının önüne koyarlar. Gelin bunu kaldıramazsa peşgeç alırlar. Fakat tek eliyle koçu kaldırıp arabaya koyan gelinler de yok değildir.

Gelin alayı güveyin evi önüne gelince güvey ve sağdıçları silâh atarlar. Böylece fenalık ve uğursuzlukların kuvvuduna inanılır. Güveyin silâhı patlamazsa bu kötüye yorulur. Gelin arabadan inerken yere ters çevrilmiş bir kazan ve üzerine bir çay bardağı konur. Gelin onu ayağıyla kırar, bu sırada kurban kesilir. Kaynana ve kayınbaba kapıda oynarlar. Gelin eve girerken imanı dua okur. Atlılara ve bütün köy halkına yemek yedirilir. Yemek sonunda niyiye para atan misafirler hayır dualarıyla evden ayrılırlar.

Akşam üzeri güveyin sağdıçlarından birinin evinden «şah» alayı hareket eder. Şah, üzerine meyvalar dizilmiş dallardır. Bu meyvaları gerdek geçesinde kız ve oğlan yerler. Şahı bir adam kucağına alır ve arkasında bütün köy halkı güveyi kendi evine getirirler. Şah önde güvey ve iki sağdıç ağızları mendille

Bir Vaka Veya Fıkraya Dayanan HALK TABİRLERİ

- 8 -

Yazan: M. Şakir ÜLKÜTAŞIR

YELKENLERİ SUYA İNDİRMEK

İsrarlı iddiasından vazgeçip, muhatabının dediğini kabul etmek, teslimiyet göstermek anlamına gelen bu tâbirin menşei şöyle izah edilmektedir: İstanbul'u fethetmek için hazırlıklara girişen Fatih Sultan Mehmet, Boğaziçinde dedesi Yıldırım Bayezit'in yaptırdığı Güzelce Hisar'ın (şimdiki Anadolu Hisarı) karşısına tarıhlernarizde Poğazkesen adıyla (şimdiki Rumeli Hisarı) meşhur kaleyi yaptırmıştı. Maksadı, hem Bizansın, hem de Venedik ve Cenevizlilerin Karadenizle olan her türlü alâkasını kesmekti. Az zamanda inşası biten kaleye, büyük çapta topraklar beş yüz kadar da yengiçi konuldu. Dizdarlığma (Hisar muhafızlığına), Firüz Ağa adında bir kumandan getirildi. Böylece hisarın önünden geçen her gemi, burada yelkenleri mayna edip, vâni indirip durmağa, yükünü bildirmeğe ve ayrıca müruriye resmi de vermeğe mecbur edilmişti.

Bir gün, Karadeniz tarafından gelmekte olan bir Ceneviz yelkenlisi, bu usûle riayet etmeden geçmek istedi. Hi-

bağlı arkada yürüyerek kızın bulunduğu odaya girerler. Şahı bir kenara bırakıp güvey ve iki sağdıç otururlar. Sonra hep birlikte gelin, sağdıçlar ve yengele başlarına yanar mumlar koyup bar tutar oynarlar. O sırada kınacı gelinden başlayarak orada bulunanların eline kına koyar. Gece yarısına doğru oğlan yengesini iki sağdıçın da refakatiyle güveyi gerdek odasına getirirler. Güvey, yatağı hazırlayan kız yengesine bahşisini verir. Herkes dışarı çıkar. Kapı ve pencerelerde sağdıçlar bekler. Güvey yengeleleri ve sağdıçları bekletemek için acele olarak vazifesini görür, hemen dışarı çıkar ve bir el silâh atar. Yengeler çarşafı ev halkına gösterirler. Böylece en büyük ve en zor imtihan yüz akıyla son bulur.

sardan (Dur!) işareti verilmesine rağmen, yelkenlinin kaptanı bu emre alırdı. Hemen, ikaz mahiyetinde atılan topa da ehemmiyet vermez, hisardan bu sefer bordasına savrulmuş bir gülle, gemiyi sağa yatırdı. Tekne su almaya başladı ve yelkenlerle kendiliğinden denize immeğe başladı. Bu sırada kale Dizdarı Firüz Ağa, yanındaki yengiçeriye sordu:

— Asi gemiden ne haber?

Yengiçeri kısaca:

— Yelkenleri suya indi, Ağam! dedi.

AÇIKLAR AĞASI (LİVASTI)

Vaktiyle ma'zûller, yani vazifesinden çıkarılmış olanlar hakkında kullanılırdı. Hâlen, aşağı yukarı buna yakın olmak üzere iş bulamayıp işsiz kalmış kimseler (boş gezenin boş kalfası) için kullandığımız bu tâbirin menşei de şöyledir:

Vaktiyle Tuna nehri üzerinde, Osmanlı Devletinin hafif bir muhafız donanması bulunurdu. Bu donanmaya «Açık gemiler» denilir; reisine de «Açıklar Ağası» ünvanı verirdi.

Bir denizci için, açık denizlerde faaliyette bulunmamak, bir nehir üzerinde vazife görmek bir köşeye atılmak; işsiz, gücsüz bırakılmak demektir. Bu sebepten burada vazife gören Reisler, diğer denizciler tarafından istihfakla karşılanır, âdeta meslekten atılmış telâkî edilirdi. Bu tâbir, Tanzimattan sonra açıkta kalıp boş gezen memurlar hakkında kullanılmaya başlanmıştı.

Eskiden ma'zûliyet, bazan yıllarca sürerdi. Ma'zûller, az miktarda bir maaş ta alırlardı. Bu tâbir, hâlen unutulmuş gibidir.

BU İŞE (VEYA İSLERE) RUFAILER KARIŞIK

Bir mes'ele hakkında, fikri dahi olsa, kestirme bir yol ile «ben bilmem, anlamam» diyip geçmek yerinde kulla-

mlan bu tâbirin menşei de şu fıkra ile münasebete konular:

İçkinin yasak olduğu bir zamanda, Bektaşî dervişlerinde biri çübbesinin altına büyücek bir şişe rakı saklıyarak eve doğru yol almış. Yolda giderken bakmış bir mahalle tutuşmuş yanyor. Telâş, vâveylâ.. feci bir manzara. Bu manzaranın verdiği deliş, telâş, dolayısıyla çübbesi altındaki şişeyi iyice saklayamayan Bektaşîyi, Karakullukçubası yakalar ve sorar:

— Bire derviş, nedir o şişenin içindeki?

Bektaşînin yüreği hoplar; fakat bir çâre düşünüp, hemen cevap verir.

— İyi su, Ağam!

Karakullukçu işi anlar ve tekrar sorar:

— Nasıl iyi su?

Bektaşî:

— Basbayağı iyi su, Ağam!

Diyince Kullukçubası:

— Aç ta bir görelim!

Bu söz üzerine Bektaşî dervişinin etekleri tutuşur. Çünkü, arkasında da yak, zindan var, Bektaşî ne yapsın; zekâsına sığınır, şişeye karşı hemen du alar okumağa başlar. Okur, üfler..

— Ey mubarek su, hemen rakı ol!

Der, ve şişeyi açıp, Kullukçubasıya uzatır. Kullukçubası bakar, rakı.. Bektaşî gülümser:

— Ağam! Bu önce su idi. Okudum üfladım, onu rakı yaptım.

Der, Kullukçubası tereddüt eder ve:

— Öyle ise bir keramet daha göster de şu yangını söndür!, der.

Bektaşî hemen cevap verir:

— Yoo, Ağam! biz Bektaşî fıkra-rası ancak suya söz geçiririz. Ateş meselesine müdahale edemeyiz. Bu işe Rû-fâiller karışır.

BEL BAĞLAMAK

Guvenmek, itimat etmek, mecazen azmü kâsd etmek yerinde kullanıldığında bu tâbirin menşei şu tarihî geleceğe bağliyabiliriz:

Bel bağlamak, eski Türklerde mühim bir törenin hatırasıdır. Bu âdetin, tarihî mevcudiyetini bize ancak Moğol-lar devrindeki kayıtlar bildirmektedir.

Teslim olan bir kumandan, galibinin huzurunda kuşağını çözer ve börtünü (külâhını) dizinin altına alır. Kuşağını çözmek, tamamen teslim olmak, giriştiği, kastedtiği (yâni bel bağladığı) işlerden vazgeçtiğini sembolize ederdi. Külâhını dizinin altına almak ise, mutlak inkiyad, itaati bildirdi. Kuşağını tekrar kuşanmak, yâni «belini bağlamak» galibin her emrine hazır olduğunu ifade ederdi. Türklerde, umûmiyetle, her işe teşebbüs ederken, ferriyatını bugün tam olarak bilemediğimiz, bir törenle «Bel bağlamak», yâni «Kuşak bağlamak» merâsimi yapılmıştır.

Başkurtlarda, gelin olan bir kızın babası evinden çıkarken belini bağlamak mühim bir merâsimdir. Çok evladı, mes'ut bir yuva sahibi olan ihtiyar bir kadın Türkçe du'alara (alkış) okuyup kızın belini bağlar. Bu kuşak, güveyinin evine gelinceye kadar çözülmez. Yol ne kadar uzun olursa olsun bu kuşak çözmezler. Güveyinin evine geldikten sonra yine, ihtiyar ve çok evladı olan bir kadına çözdürürler. O da «alkış - Türkçe du'a» okuyarak gelinin kuşağını çözüp kendi beline bağlar ve evine döner.

Gelin bu kuşağı tekrar almak ve bağlatmak için bu kadına hediyeler takdim eder. Bu kadına «Murunduk ene» derler. Kelimenin lûgat anlamı «burunluk ana» demektir. Fakat, neden «bu runluk» olduğu izah edilemez. Herhalde kabileye yeni iltihak eden genç geline rehberlik etmesinden ötürü olsa gerek. Filhakika gelin için bu «Murunduk ene» mânevî ana olur (1).

Düğünlerde «Bel - yâni Kuşak - bağlamak» âdeti, yakın zamanlara kadar Osmanlı Türklerinde de çok önem verilen bir törendi. Hakikaten itaatin, yuvaya bağlılığın sembolü sayılırdı.

1) Prof. A. Lâhân'ın notlarından.

HAKKA DOĞRU

Onbes Günlük Allah ve Manevîyat Dergisi
Sayısı 1, yılı 21 ildir.
Abone adresi: Çagaloğlu, Serâfeli Caddesi Sokak
No. 33/8. — (P. K. 440) — İstanbul

Feslikancı Kız

Derliyen: Hüsnü YILDIZ

(Anlatan: Serik Hecsi'nin Zaimler köyünden Sükeiye Yıldız, 43 yaşında.)

Evvvel zaman içinde, kalbur saman içinde develer top oynarken eski hamam içinde, Hep oyalan, bu yalan, eşeğe vurdum kolan, bizim sözün hepsi de yalan. Yalan olmaya yalanya, bir kerecik te siz dinleyin. Dinlemek te sevabmış.

Bir varmış, bir yokmuş bir Feslikancı kızı ile bir de Beyoğlu varmış. Feslikancı kızı altın nalınlarını giyer, tıkrık fişşik, tıkrık fişşik bir o yana, bir bu yana salına salına köşke çıkar. Feslikancıları sularmış. Feslikancı kızının köşkünün karşısında Beyoğlu'nun konağı varmış. Beyoğlu hergün pencereye gelir, Feslikancı Kızı'nın köşke gelişini, feslikancıları sulayışını seyredermiş. Birgün böyle, ikigün böyle, kısacası, Allahın her günü böyle, derken günlerden bir Feslikancı Kızı yine köşke feslikancıları sulamaya çıkmış. Beyoğlu da pencereye gelmiş. Beyoğlu:

— Kız Feslikancı kızı, Feslikancı kızı! O feslikancıları sularsın, ekersin yaprağı kaçtır bilir misin? Demiş.

Feslikancı kızı, hiç ağzını açmıyarak eve dönmüş. Dadsına Beyoğlu'nun söylediklerini anlattı vermiş. Dadsı da:

— Hiç merak etme kızım sen, onun kolayı var. Sen feslikancıları sulamaya çıkınca O, yine sana O sözü söylerse sen de ona dersin ki: «Sen de bir Beyoğlusun, okursun, yazarsın: gökte yıldız kaçtır bilir misin?» Bakalım O, cevap verebilecek mi? Demiş.

Ertesi gün Feslikancı kızı, altın nalınlarını giyip, tıkrık fişşik ettirerek feslikancı köşküne çıkmış. Kızı görün Beyoğlu da, pencereye gelmiş. Kıza:

— Kız Feslikancı Kızı, Feslikancı Kızı! O feslikancıları sularsın, ekersin yaprağı kaçtır bilir misin? Demiş. Kız da — dadsının söylediği söz aklına gelerek —:

— Sen de bir Beyoğlusun. Okursun, yazarsın gökte yıldız kaçtır bilir misin? Demiş. Beyoğlu ne yapacağını

şaşırmış. Kulaklarına kadar kızarmış.

— Vay canına be! Ben sana sorarım. Demiş içinden. Sonra pencereden çekilip gitmiş. Kız ise feslikancıları ne geli sulamış ve sonra eve dönmüş.

Beyoğlu, günlerce düşünmüş taşınmış «Kızdan öcümü nasıl alayım» diye. Nihayet aklına kızın en çok neyden hoşlandığını öğrenmek gelmiş. Araştırmış soruşturmuş. Öğrenmiş ki, kız en çok balık etini severmiş. «Güzel» demiş. Birkaç torba balık almış, bir kat ta balıkçı elbisesi yaptırmış. Yaptırdığı elbiseleri giymiş, balık torbalarını omuzuna almış. Feslikancı kızının evine yaklaşmış:

— Balıkçı! Balıkçı geldi! Taze, taze balıklar!.. diye bağırmağa başlamış. Balık sesini duyan dadı kıza koşarak:

— Hanım! Hanım bak balıkçı gelmiş! demiş. Kız da:

— Çağır bakalım nasıl balıkmiş görelim. demiş. Dadı koşmuş, balıkçıyı çağırmış. Kaça satıldığını bormuşlar. Balıkçı:

— Bir şeftaliye! cevabını vermiş. Dadı Hanımın yanına çekerek:

— Ne olur hanımcağım bir şeftaliden. Kapının ardında veriverirsin olur biter. Demiş. Kız da balıkçıya kapının ardında bir şeftali vermiş, balıkları almış. Balıkçı da çekip gitmiş.

Erte gün Feslikancı Kızı, feslikancıları sulamak için köşke çıkmış. Beyoğlu da pencereye gelmiş:

— Kız Feslikancı Kızı, Feslikancı Kızı! O feslikancıları ekersin, sularsın yaprağı kaçtır bilir misin? Demiş. Kız da:

— Sen de bir Beyoğlusun! okursun, yazarsın gökte yıldız kaçtır bilir misin? Demiş. Beyoğlu:

— Haydi kızım haydi! Bir torba balığa bir şeftali veren değil misin? Demiş. Kız bunu duyunca karşınla vurmuşa dönmüş. Çabucak eve dönmüş.

Beyoğlu ertesi gün tekrar pencereye çıkmış, fakat kız gelmemiş. Saatlerce beklediyse de bir türlü kız fesli-

kabları sulamaya gelmezmiş. Diğer günler gelir diye ümit etmiş ise de yine gelmemiş. O güzel feslikanlar susuzluktan sararıp solmuşlar. Bir çokları da kurumuş. Bir taraftan da Beyoğlu feslikanlar misali Sararıp solmuş. Çünkü kızı aşıkmiş. Onu görmese edemezmiş. Feslikancı kızı feslikanları sulamaya gelmeyince onu, göremez olmuş. Göremeyince de hasretine dayanamıyarak hastalanmış. Bir çok doktorlar getirtmişler, bir türlü çaresini bulamamışlar. Gel bunda, git bunda derken hastalık geçeceği yerde hiç hiç artmış.

Feslikancı kızı dadısının tavsiyesi üzerine bir doktor urubası diktirmiş. Rubayı giymiş. Beyoğlunun konağına yaklaşırdan:

— Doktorum, zarrafım, her dertlere dermanım, her seylerden anlarım. Diye bağırılmaya başlamış. Bunu duyan hizmetçiler Beyoğluna haber vermişler. Beyoğlu da:

— Getirin diye emir vermiş. Hizmetçiler doktoru eve almışlar. Beyoğlunun odasına götürmüşler. Doktor Beyoğlunu muayene etmiş. Sonradan Beyoğluna:

— Bunda korkulacak birşey yok. Hamama gireceksin. Kıyınıza nişadır soğan sokacağız. Yirmi dört saat terliyeceksin, sonra da nişadır soğanını alacaksın. Bunu yaptıktan sonra bir şeyiniz kalmaz. Demiş. Hamama katmışlar, kaçma nişadır soğanı sokmuşlar. Doktor işini bitirince evine dönmüş. Aradan yirmidört saat geçince Beyoğlunu hamamdan çıkarmışlar.

Öcünü alan Feslikancı kızı, feslikanları sulamaya çıkmış. Feslikancı kızının köşkte çıktığını gören Beyoğlu, sendeleyerek pencereye gelmiş. Sabredemiyerek kızı:

— Kız Feslikancı kızı Feslikancı kızı! O feslikanları ekersin, sularsın yaprağı kaçtır bilir misin? Demiş. Feslikancı kızı da:

— Sen de bir Beyoğlusun! okursun, yazarsın gökte yıldız kaçtır bilir misin? Demiş. Beyoğlu da:

— Haydi kızım haydi! bir torba bahçe bir seftali veren değil misin? Demiş. Kız da:

Bize gelen KITAPLAR

* Sabahattin Kudrét Aksal: «Ter-sine Dönen Şemsiye». Oyun; 3 perde. Varlık Tiyatro Serisi: 1. 17 X 12 boyunda, 88 sayfa, 2 lira.

* Prosper Méric — Tahsin Yücel: «Colomba». Roman. Varlık Cep Kitapları: 89. 17 X 12 boyunda, 128 sayfa, 2 lira.

* Anatole France - Ahmet Cevat Emre: «Pinguinler Adası». Roman. Varlık Büyük Eserler Kitaplığı: 11. 17 X 12 boyunda, 260 sayfa, 4 lira.

* «Yeni Şiirler, 1959». 131 şairin seçme şiirleri. Varlık Yayını, Yeni Şiirler: 10. 17X12 boyunda, 144 sayfa, 2 lira.

* Kemal Bekir: «Yabancılar». Roman. Varlık Büyük Cep Kitapları: 90. 17X12 boyunda, 160 sayfa, 2 lira.

* Talip Apaydın: «Yarlıkü». Roman. Varlık Büyük Cep Kitapları: 93. 17 X 12 boyunda, 168 sayfa, 2 lira.

— Haydi oğlum haydi! kaçma nişadır soğanı sokturup ta yirmi dört saatlerleyen sen değil misin? Demiş. Beyoğlu: «Ben bunu nasıl elde edebilirim.» diye düşünmeye başlamış. Elçiler göndermiş fakat kız: «Varmam!» demiş. Beyoğlu defalarca elçi göndermişse de kızın gönlü bir türlü olmamış. Gel bunda, git bunda derken zor ser gönlünü etmişler. Etmişler ama bir şartla. Beyoğlunun parmağında bir yüzük varmış. Dünyada eş yokmuş. Kimseye de vermezmiş. Eğer bu eş yok, nadir yüzüğü kızı takarsa, kız varacakmış. Beyoğlu da kabul etmiş. Feslikancı kızına yüzüğü takmışlar. Kırk gün kırk gece düğün yapmışlar ve evlenmişler.

Beyoğlu evlenişinin dördüncü gününü gelini halâya atıvermiş. Gelin halâda bir yol bulmuş. Gide gide bir kapıya rast gelmiş. Kapıyı açınca karşısına koskoca bir saray çıkmış. Saray da kimseçiler yokmuş. Fakat her türlü

yiyecek, hertürlü giyecek, kısacası canının her istediği varmış. Yoksa dahi o andan var olurmuş. Gel zaman, git zaman derken aradan dokuz ay on gün geçmiş. Feslikancı kızının iki oğlu dünyaya gelmiş.

Aradan aylar geçmiş, yıllar geçmiş. Nihayet Bey oğlunun düğünü başlamış. Bunu Feslikancı Kızı her nasılsa duymuş. Bu sırada çocuklar da büyümüşler. Onları giydirmiş, kuşatmış. Büyücek çocuğun parmağına babasının taktığı yüzüğü takmış' Doru bir ata bindirmiş ve onlara:

— Babanız yanına oturun, akşam üzeri de eve dönün demiş. Sonra da çocukları uğurlamış.

Çocuklar halâdan çıkıp, atı koşturarak babasının konağına varmışlar, atı güzele bağlayıp, babalarının yanına oturmışlar. Beyoğlu büyük çocuğun parmağındaki yüzüğü görmüş içinden «Allah!» demiş. «Bu yüzük benim yüzüğe benziyor. Halbuki benim yüzük, karım ile beraber halâya gitti.» demiş. Çocuklara dikkatlice bakınca, kendisine benzediğini anlamış. Fakat ses çıkarmamış. Akşam olunca çocuklar ata binmişler ve analarının yanına dönmüşler. İkinci gün yine aynı şekilde giyinmişler, ata binerek babalarının konağına varmışlar. Atı bağlayıp, babalarının yanına oturmışlar. Bey oğlu yine çocuklara dik dik bakmağa başlamış. O gün akşam olunca yine analarının yanına dönmüşler. Çocuklar düğün süresince böyle gelip gidiyorlar. Nihayet gelin geliyor. Çocuklar da ata binip halânın yanına tutmuşlar. Beyoğlu da bunları takip etmiş. Çocuklar vara, vara halâya varmışlar. Oradan içeri girmişler. Beyoğlu da girmiş. Gide gide bir kapıya rast gelmiş. Kapıyı açınca koskoca bir sarayla karşılaşmış. Saraya girmiş, birde bakmış bir kadın var. Kadının yanına vaktlanmış. Hayretler içinde, dona kalmış. Eski karısı Feslikancı Kızı halâ yaşıyor ve o iki çocuk ta onun çocukları... Ne yapacağını şaşırmış. Sonra kendini toplamış. Karısını ve çocuklarını alarak, konağına gelmiş. Yeniden kırk gün, kırk gece düğün yapmış ve evlenmişler. Onlar' ermiş muradına...

Londra'da Bir Kıbrıs Düğünü

Londranın en kibar mahallelerinden birinde 250 kişilik daveti huzurunda evlenen Kıbrıslı Fırklerden Cemal Kâzım ile Hatice Ali ananelere tamamen sadık kalmışlardır. Nikâhları yapılmış olan genç çift müsterek yuvalarına ancak düşünürü de yapıldıktan sonra girtilerlerdir. Ayrıca, düğünde, Kıbrıs ananesine uyularak gelin de güveyi de «hediyeye» paralarla donatılmıştır. Bir çok İngiliz gazetelerinin neşrettikleri resimde çiftin, küçük Meral Talât sayesinde bir İngiliz lirası daha kazandıkları görülmektedir.

Türk düğün âdetlerinde yuva kurma çifte eşya ve para yardımı her zaman zorunludur. Muhafaza edegelmiştir. Aynı âdet mîdenti paraların kullanıldığı devirlerde de mevcuttur. Bu âdet kâğıt paralar çıktıktan sonra da devam etmiştir. Halen aynı âdet Kıbrıs'ta, Anadolu'nun birçok yerlerinde ve Trakya'da da yaşamaktadır.

Cemal Kâzım ve Hatice Ali'yi biz de tebrik ederiz. TFA

kanları sulamaya gelmezmiş. Diğer günler gelir diye ümit etmiş ise de yine gelmemiş. O güzel feslikanlar susuzluktan sararıp solmuşlar. Bir çokları da kurumuş. Bir taraftan da Beyoğlu feslikanlar misali Sararıp solmuş. Çünkülü kızı aşıkmuş. Onu görmese edemezmiş. Feslikancı kızı feslikanları sulamaya gelmeyince onu, göremez olmuş. Göremeyince de hasretine dayanamıyarak hastalanmış. Bir çok doktorlar getirtmişler, bir türlü çaresini bulamamışlar. Gel bunda, git bunda derken hastalık geçeceği yerde hiç hiç artmış.

Feslikancı kızı dadısının tavsiyesi üzerine bir doktor urubası diktirmiş. Rubayı giymiş. Beyoğlunun konağına yaklaşarak:

— Doktorum, zarrafım, her dertlere dermanım, her şeylerden anlarım. Diye bağırmağa başlamış. Bunu duyan hizmetçiler Beyoğluna haber vermişler. Beyoğlu da:

— Getirin diye emir vermiş. Hizmetçiler doktoru eve almışlar. Beyoğlunun odasına götürmüşler. Doktor Beyoğlunu muayene etmiş. Sonradan Beyoğluna:

— Bunda korkulacak birşey yok. Hamama gireceksin. Kiçimize nişadır soğanı sokacağız. Yirmi dört saat terhiyeceksin, sonra da nişadır soğanını alacaksın. Bunu yaptıktan sonra bir şeyiniz kalmaz. Demiş. Hamama katmışlar, kiçima nişadır soğanı sokmuşlar. Doktor işini bitirince evine dönmüş. Aradan yirmidört saat geçince Beyoğlunu hamamdan çıkarmışlar.

Öcünü alan Feslikancı kızı, feslikanları sulamaya çıkmış. Feslikancı kızının köşke çıktığını gören Beyoğlu, sendeleyerek pencereye gelmiş. Sabredemiyerek kızı:

— Kız Feslikancı kızı Feslikancı kız! O feslikanları ekersin, sularsın yaprağı kaçtır bilir misin? Demiş. Feslikancı kızı da:

— Sen de bir Beyoğlusun! okursun, yazarsın gökte yıldız kaçtır bilir misin? Demiş. Beyoğlu da:

— Haydi kızım haydi; bir torba balığa bir seftali veren değil misin? Demiş. Kız da:

Bize gelen KITAPLAR

★ Sabahattin Kudret Aksal: «Ter-sine Dönen Şemsiye». Oyun, 3 perde. Varlık Tiyatro Serisi: 1. 17 X 12 boyunda, 88 sayfa, 2 lira.

★ Prosper Mérimée — Tahsin Yücel: «Colomba». Roman. Varlık Cep Kitapları: 89. 17 X 12 boyunda, 128 sayfa, 2 lira.

★ Anatole France - Ahmet Cevat Emre: «Pinguinler Adası». Roman. Varlık Büyük Eserler Kitaplığı: 11. 17 X 12 boyunda, 260 sayfa, 4 lira.

★ «Yeni Şiirler, 1959». 131 şairin seçme şiirleri. Varlık Yayını, Yeni Şiirler: 10. 17X12 boyunda, 144 sayfa: 2 lira.

★ Kemal Bekir: «Yabancılar». Roman. Varlık Büyük Cep Kitapları: 90. 17X12 boyunda, 160 sayfa, 2 lira.

★ Talip Apaydın: «Yarbükü». Roman. Varlık Büyük Cep Kitapları: 93. 17 X 12 boyunda, 168 sayfa, 2 lira.

— Haydi oğlum haydi! kiçima nişadır soğanı sokturup ta yirmi dört saatlerleyen sen değil misin? Demiş. Beyoğlu; «Ben bunu nasıl elde edebilirim.» diye düşünmeye başlamış. Elçiler göndermiş fakat kız: «Varmam!» dermiş. Beyoğlu defalarca elçi göndermiş de kızın gönlü bir türlü olmamış. Gel bunda, git bunda derken zor ser gönlünü etmişler. Etmişler ama bir şartla. Beyoğlunun parmağında bir yüzük varmış. Dünyada eşi yokmuş. Kimseye de vermemiş. Eğer bu eşi yok, nedir yüzüğü kızı takarsa, kız varacakmış. Beyoğlu da kabul etmiş. Feslikancı kızına yüzüğü takmışlar. Kırk gün kırk gece düğün yapmışlar ve evlenmişler.

Beyoğlu evlenişinin dördüncü günü gelini halaya atırmış. Gelin halada bir yol bulmuş. Gide gide bir kapıya rast gelmiş. Kapıyı açınca karşısına koskoca bir saray çıkmış. Saray da kimsecikler yokmuş. Fakat her türlü

yiyecek, hertürlü giyecek, kısacası canının her istediği varmış. Yoksa dahi o andan var olurmuş. Gel zaman, git zaman derken aradan dokuz ay on gün geçmiş. Feslikancı kızının iki oğlu dünyaya gelmiş.

Aradan aylar geçmiş, yıllar geçmiş. Nihayet Bey oğlunun düğünü başlamış. Bunu Feslikancı Kızı her nasılsa duymuş. Bu sırada çocuklar da büyümüşler. Onları giydirmiş, kuşatmış. Büyücek çocuğun parmağına babasının taktığı yüzüğü takmış. Doru bir ata bindirmiş ve onlara:

— Babanızın yanına oturun, akşam üzeri de eve dönün demiş. Sonra da çocukları uğurlamış.

Çocuklar haladan çıkıp, atı koşturarak babasının konağına varmışlar, atı güzelce bağlayıp, babalarının yanına oturmışlar. Beyoğlu büyük çocuğun parmağındaki yüzüğü görmüş içinden «Allah!» demiş. «Bu yüzük benim yüzüğe benziyor. Halbuki benim yüzük, karım ile beraber halaya gitti.» demiş. Çocuklara dikkatlice bakınca, kendisine benzediğini anlamış. Fakat ses çıkarmamış. Akşam olunca çocuklar ata binmişler ve analarının yanına dönmüşler. İkinci gün yine aynı şekilde giyinmişler, ata binerek babalarının konağına varmışlar. Atı bağlayıp, babalarının yanına oturmışlar. Bey oğlu yine çocuklara dik dik bakmağa başlamış. O gün akşam olunca yine analarının yanına dönmüşler. Çocuklar düğün süresince böyle gelip gidiyorlar. Nihayet gelin geliyor. Çocuklar da ata binip halanın yolunu tutmuşlar. Beyoğlu da bunları takip etmiş. Çocuklar vara, vara halaya varmışlar. Oradan içeri girmişler. Beyoğlu da girmiş. Gide gide bir kapıya rast gelmiş. Kapıyı açınca koskoca bir sarayla karşılaşmış. Saraya girmiş, birde bakmış bir kadın var. Kadının yanına yaklaşmış. Hayretler içinde, dona kalmış. Eski karısı Feslikancı Kızı hâlâ yaşıyor ve o iki çocuk ta onun çocukları... Ne yapacağını şaşırmış. Sonra kendini toplamış. Karısını ve çocuklarını alarak, konağına gelmiş. Yeniden kırk gün, kırk gece düğün yapmış ve evlenmişler. Onlar' ermiş muradına...

Londra'da Bir Kıbrıs Düğünü

Londra'nın en kıbar mahallelerinden birinde 250 kişilik davetli huzurunda evlenen Kıbrıs Türklerinden Cemal Kâzım ve Hatice Ali anınelere tamamen sadık kalmışlardır. Nikâhları yapılmış olan genç çift müsterek yuvalarına ancak bugünleri de yapıldıktan sonra girmişlerdir. Ayrica, düğünde, Kıbrıs anınelisine uyularak gelin de güveyi de çedilye paralarla donatılmıştır. Bir çok İngiliz gazetelerinin -negrettikleri resimde çiftin, küçük Meral Talat sayesinde bir İngiliz İhrası daha kazandıkları görülmektedir.

Türk düğün adetlerinde yuva kurana çift eşya ve para yardımı her zaman zorunlu muhafaza edegelmiştir. Aynı adet mädeni paralarını kullandıği devirlerde de mevcuttur. Bu adet kâğıt paralar çıktıktan sonra da devam etmiştir. Hâten aynı adet Kıbrıs'ta, Anadolu'nun birçok yerlerinde ve Trakya'da da yayılmaktadır.

Cemal Kâzım ve Hatice Ali'yi biz de teşekkür ederiz.

SOĞUK ALGINLIĞI

BAŞLANGICINDA OPON ALMAK FAYDALIDIR!

OPON baş, diş, adale, sinir, lumbago ağrılarını teskin eder. Bayanların muayyen zamanlardaki sancısı ve rahatsızlıklarında faydalıdır.

BÜTÜN
AĞRILARA
KARŞI

OPON

günde 6 tablete kadar alınabilir

FAAL 0-57

Yıllık aboneliği 6,
altı aylık aboneliği 3
Liradır.
Yurtdışı senelik aboneliği
2 dolardır.

**TÜRK
FOLKLOR
ARAŞTIRMALARI**

Adres değiştirmelerde
ücret alınmaz.
Basılmayan yazılar
istenince geri gönderilir
Ekiçigil Basımevi

Yazı İşlerini Fiilen İdare Eden Mes'ul Müdür : İ. HİNÇER

Adres: Yeşildirek, Sultanmektebi Sokak, No. 17, İstanbul

«TÜRK FOLKLOR (= HALKBİLGİSİ) DERNEĞİ» NİN YAYIM ORGANIDIR.

1959'da

1.250.000

liralık

EV,

ARSA,

GELİR,

TAHSİL ve

PARA

ikramiyeleri

AKBANK

SÖT VEREN ANNELER,
KANSIZLIK, ZAFİYET
KLOORZ, İSTAHSIZLIK
SIRACA VE NEKAHAT
iÇİN

10 vitaminli

VİTAMİN A	VİTAMİN C
VİTAMİN B ₁	VİTAMİN D
VİTAMİN B ₂	VİTAMİN E
VİTAMİN B ₆	NIACINAMİDE
VİTAMİN B ₁₂	CA PANTOTHENATE

AMPUL DRAJE
GOUTTE

ECZACIBAŞI
İLAÇ
FABRİKASI

Poli-Vital

LEVEND

HER İŞ ADAMI, VE HER MÜESSESE, REKLAMLARINI İSTANBUL TRAMVAY VE TUNEL İDARESİNİN OTOBÜSLERİNDE, TRAMVAYLARINDA, DİREKLERİNDE VE TUNELDE YAPIYOR.

SİZ DE MALİNİZİ VE MÜESSESENİZİ TANITMAK İSTİYORSANIZ, İDARE'NİN BEYOĞLU'NDA, METRO HAN'DA 4. ÜNÜCÜ KATTAKI İLANAT BÜROSUNA MÜRACAAT EDEREK,

I. E. T. T.'

NİN VASITALARINDA YER AYIRTINIZ.